

การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ธัญพร สินมา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2557

**A Study of The Operation of Student care System of School
Education Expansion under Phitsanulok Primary
Educational Service Area Office 1**

THUNYAPORN SINMA

**A Thesis submitted in Partial fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Education
Field in Educational Administration
Pibulsongkram Rajabhat University**

2014

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การศึกษาสภาพการดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ชื่อนักศึกษา

นางสาวธัญพร สินมา

สาขาวิชา

การบริหารการศึกษา

ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร.สมหมาย อ่ำดอนกลอย

กรรมการ

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....ประธานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ อยู่มี่)

วันที่ 10 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2557

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

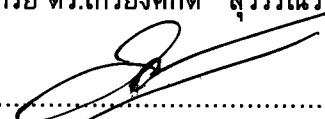
(อาจารย์ ดร.อดุลย์ วังศรีคุณ)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สมหมาย อ่ำดอนกลอย)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(อาจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ สุวรรณวัจน์)

.....กรรมการและเลขานุการ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ ใจฉลาด)

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ชื่อนักศึกษา

นางสาวธันยพร สินมา

ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.สมหมาย อ่ำดอนกลอย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 วิธีดำเนินงานวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประชากรที่ศึกษา คือ ครูหัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียน ครูหัวหน้างานแนะแนว รวม 160 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 เป็นการศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม(Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน
2. แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรเก็บข้อมูลนักเรียนจากหลายแหล่ง ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรแบ่งกลุ่มนักเรียนจากข้อมูลหลายด้าน และครอบคลุม ด้านการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน ควรจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนอย่างรอบด้าน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน จัดการอบรมให้ความรู้กับผู้ปกครองในเรื่องลักษณะธรรมชาติของตัวนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน ควรดำเนินการส่งต่อตามระบบมีการสร้างความเข้าใจระหว่างครูผู้ดำเนินงาน และควรติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการบริหารการศึกษา

ปีการศึกษา 2557

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่อประธานที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่อกรรมการที่ปรึกษา.....

Title A Study of The Operation of Student care System of School
Education Expansion under Phitsanulok Primary Educational
Service Area Office 1

Author Miss. Thunyaphon Sinma

Advisors Dr. Sommai Amdonkloy

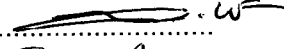
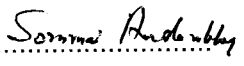
Abstrace

This research aims to study was to study about the condition of the operations of student cared systems organized of schools education expansion under Phitsanulok primary educational service area office 1. The research method was separated to 2 steps as follow: At the first step, to study about the condition of the operations of student cared systems. The population were 160 people included the teachers who were a leader of student cared systems, the advisers, the teachers as a leader of guidance. Research instrument was rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation. At the second step, to study about the guideline for the operations of student cared systems by using a focus group with a ten exports. Research instrument was recording for focus group and the data was analyzed by content analysis. This research finding that

1. The condition of the operations of student cared systems organized of schools education expansion under Phitsanulok primary educational service area office 1 in overall was high level. When we considered in each sections were in high level for all sections

2. The guideline for the operations of student cared systems organized of schools education expansion under Phitsanulok primary educational service area office 1 as follow: knowing individual students, teachers should collect many data from many resources. In screening students, should make a group of student from many data inclusively. In Supporting and developing students, should make many activities to support the students inclusively. In preventing and solving the problem of students, should train to their parents in general of individual students. In submitting students, should do or operate following the system and make a clear understanding between teacher and parent and cooperate with outside organization that was an expert specially.

Department: Master of Education
Field of Study: Educational Administration
Academic Year: 2014

Student's Signature.....
Advisor's Signature.....
Co- Advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์และเอาใจใส่คอยให้คำปรึกษาเป็นอย่างดียิ่ง จากอาจารย์ ดร.สมหมาย อ๋าดอนกลอย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องรวมทั้งให้คำแนะนำองค์ความรู้แนวทางในการศึกษาค้นคว้ามาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขแก้ว คำสอน ดร.ประสพ ทองอินทร์ ผอ.ศักดิ์ดา สีนมา และคุณวิม เกาเทียน ผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย และกราบขอบพระคุณ ดร.เกรียงศักดิ์ สุวรรณวัจน์ ที่กรุณาให้เกียรติเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ ดร.ประสพ ทองอินทร์ ดร.วีรบูล เสมาทอง ผอ.บุญธรรม วงศ์ชirim รัตน์ ผอ.วันชัย พฤกษ์วัน ครูสุนทรีย์ ทองอินทร์ ครูชลธิชา อินทร์แย้ม ครูผ่องพรรณ สีนวล ครูพิริยาพร พลับผล ครูกิตติพงษ์ เจนจบ ครูเกียรติมัญญ บัวชื่น ผอ.วิม เกาเทียน นักวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์คุณพระประเสริฐ ประจันตะเสน ที่กรุณาให้เกียรติร่วมประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ขอขอบคุณนายเกียรติมัญญ บัวชื่น ที่ช่วยแนะนำการจัดทำรายงานวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตเวทิตาแต่บิดามารดา และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้กำลังใจมาโดยตลอดอย่างสม่ำเสมอและขออนุญาตรวบรวมอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย รวมทั้งผู้เขียนตำราวิชาการที่ได้ศึกษาค้นคว้าและใช้อ้างอิงทุกท่าน

ธัญพร สีนมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ซ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	10
ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	10
ความสำคัญและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	11
คุณค่าและประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	13
องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	16
การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา.....	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
กระบวนการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา	27
โครงสร้างของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	30
กลยุทธ์ความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	32
บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน	33
บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและบุคลากรในคณะกรรมการ ดำเนินงาน.....	34
การสนทนากลุ่ม (Focus Group).....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	38
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	44
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	45
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1.....	45
ประชากรที่ศึกษา.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	47
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษพิษณุโลก เขต 1.....	49
ประชากรที่ศึกษา.....	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 1.....	51
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1.....	59
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	65
สรุป.....	66
อภิปรายผล.....	66
ข้อเสนอแนะ.....	72
บรรณานุกรม.....	74
ภาคผนวก.....	80
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือและ การเก็บข้อมูลในการวิจัย.....	81
ภาคผนวก ข คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	86
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	91
ประวัติผู้วิจัย.....	106

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวมทุกด้าน.....	51
2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล.....	52
3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการคัดกรองนักเรียน.....	53
4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน.....	54
5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา.....	56
6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการส่งต่อ.....	58

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	28
2 โครงสร้างของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	31
3 การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	32
4 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	44

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์และการดำรงอยู่ในสังคมยุคข้อมูลข่าวสารตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่แทรกซึมวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมทุกรูปแบบ ทำให้คนไทย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รุนแรง และ เต็มไปด้วยสถานการณ์ปัญหา ที่มีความ สลับซับซ้อน นอกจากนี้การไหลบ่าของวัฒนธรรม ต่างชาติที่เข้ามาสู่สังคมไทย ด้วยกระบวนกรทางทุนนิยมและบริโภคนิยม ในขณะที่วัฒนธรรม ดั้งเดิมนับวันแต่จะอ่อนแอลง ทำให้เด็กและเยาวชนตกเป็นเหยื่อของสถานการณ์ความ เปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมดังกล่าวจนนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และ ความล้มเหลวทั้งทางด้านการเรียนความไม่มั่นคงในอนาคต(คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา , 2552: คำนำ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 หมวด 3 เรื่องสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย ในส่วนที่ 8 มาตรา 49 เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในการศึกษา บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการ รับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี รัฐจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ตาม มาตรา 6 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และตามมาตรา 10 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้อง จัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐ ต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ การจัดการศึกษาตามมาตรา 22 ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมี ความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็ม ศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,2544 : 5-7)

ทั้งนี้สภาพสังคมปัจจุบันก็มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้านทั้งด้านความคิด และจิตใจ ทั้งนี้เพราะสังคมมักให้ความสำคัญกับวัตถุและเทคโนโลยี จึงส่งผลต่อเด็กและเยาวชน เกิดปัญหาค่านิยมความฟุ้งเฟ้อ การเลียนแบบ การติดสารเสพติด การฆ่าตัวตายโดยเฉพาะ วัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่ยังขาดความสมบูรณ์ทางด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ทั้งยังขาดทักษะและ ประสบการณ์ในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ (สุพล วังสินธ์, 2548 : 21-22) สังคมไทยโดย ภาพรวมเต็มไปด้วยอบายมุข มุ่งพัฒนาวัตถุมากกว่าพัฒนาคุณภาพชีวิตสถานการณ์เด็กไทยใน ยุคปัจจุบัน ปัญหาด้านจิตใจ มีการเสพอบายมุข อารมณ์แปรปรวนพฤติกรรมเบี่ยงเบนมากกว่า

ปกติ มีความอ่อนแอขาดภูมิด้านทานทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิตและสุขภาพทางปัญญา ด้านสุขภาพกายพบว่า ขาดสารอาหาร 11.46 % เป็นโรคอ้วน 20 % อายุ 5-24 ปี กินอาหารขยะปีละ 161,580 ล้านบาท (ปีละ 7,694 บาท/คน/ปี) ด้านสุขภาพจิตพบว่า เด็กไทยใกล้วัดและใกล้บ้านปฏิเสทธิพิพุทธชาดระเบียบศีลธรรมแก่งแย่งช่วงชิงเห็นแก่ตัวรับผิดชอบการเรียนอย่างเดียว ไม่แบ่งเบาภาระครอบครัว ด้านสุขภาพทางสติปัญญาพบว่า IQ น้อยกว่า 90 ปัญญาที่บมมากกว่า 50 % โดยเด็กไทยยุคใหม่เรียนไม่เก่ง มีพ่อหรือแม่คนเดียว หว่าเหว่ ครอบครัวมีปัญหาถูกคาดหวังมากเกินไป ขาดโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนตามความถนัดมีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมใช้จ่ายตามความพอใจ ใช้ของแพง ใช้วัตถุวัตถุฐานะทางสังคม เสพสิ่งเสพติดและอบายมุข (กรมสุขภาพจิต, 2546: 15 อ้างถึงใน กรณิการ์ นีละนนท์, 2555: 2)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องสนองตอบเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาและหาทางแก้ปัญหาดังกล่าว จึงได้ประสานความร่วมมือกับกรมสามัญศึกษา กรมวิชาการและกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข จัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึง โดยมีผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547ก: คำชี้แจง) ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานคือ 1) ปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหารและครู ให้ส่งเสริมดูแลพัฒนานักเรียนทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม 2) วางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่านักเรียนทุกคนมีครูอาจารย์อย่างน้อยหนึ่งคนที่จะคอยดูแลทุกข์สุขอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง 3) สนับสนุนให้ครูอาจารย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง เพื่อให้บ้าน โรงเรียนและชุมชน เชื่อมประสานและรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่าย ช่วยกันเฝ้าระวังดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4) ประสานสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ชุมชน และผู้ชำนาญในสาขาต่าง ๆ เพื่อให้มีการส่งต่อและรับช่วงการแก้ไข ส่งเสริมพัฒนานักเรียนและเยาวชนในรูปแบบสหวิทยาการ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีคุณค่าและจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลกับนักเรียนอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547ข: คำนำ)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547ค: 14) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลและช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ มีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอกรวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากสถานศึกษา กระบวนการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เริ่มตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมายลำดับความสำคัญ กำหนดกิจกรรม/โครงการ กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานและมอบหมายหน้าที่

การดำเนินการตามแผน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมพัฒนาการป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือและการส่งต่อกรณีพิเศษกำกับติดตามและการประเมินผลสถานศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียนและแก้วิกฤตสังคม จึงควรนำกระบวนการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง โดยมุ่งหวังให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนร่วมมือกันดำเนินงาน และที่สำคัญที่สุดคือ บทบาทของผู้บริหารและครูที่ต้องเอาใจใส่ดูแลนักเรียนในความดูแลทุกคนอย่างเต็มความสามารถด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจ อย่างกัลยาณมิตร ทั้งนี้เพื่อสามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งในเชิงสร้างเสริมภูมิคุ้มกันการป้องกันมิให้เกิดปัญหา การส่งเสริมการพัฒนาตามศักยภาพ ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นนวัตกรรมที่จะช่วยให้ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ใช้เป็นกลไกในการพิทักษ์ ปกป้อง คุ้มครอง และดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชนให้อยู่รอดปลอดภัยจากปัญหาต่าง ๆ ได้ (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา , 2552: คำนำ) ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทและหน้าที่ในการสนับสนุน วางแผน ประเมินผลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ครูหัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการประสานและดำเนินงานให้มีการขับเคลื่อนอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวมีบทบาทและหน้าที่ดูแลและคอยช่วยเหลือนักเรียนโดยตรงและเก็บข้อมูลของนักเรียนให้กับครูหัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งปัญหาในการดำเนินงานนั้นมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสภาพบริบทของโรงเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีหน้าที่บริหารจัดการการศึกษาโรงเรียนซึ่งจัดการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาซึ่งจัดการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ในปีการศึกษา 2554 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ออกหนังสือที่เกี่ยวกับการกำกับดูแล การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนถึงโรงเรียนในสังกัดได้แก่ หนังสือที่ ศท.04101/ว2934 ลว. 10 มิ.ย. 2554 เรื่อง โครงการพัฒนาความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน หนังสือที่ ศท.04101/ว3766 ลง. 20 ก.ค. 2554 เรื่องการขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ปีการศึกษา 2553-2554 โดยเฉพาะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาซึ่งมีจุดประสงค์ในการจัดการศึกษาภาคบังคับให้กับผู้เรียนที่มีปัญหาในด้านต่าง ๆ และเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาให้ทั่วถึง จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยในฐานะเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จึงมีความต้องการที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นอย่างไร และหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อให้โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนที่ด้อยโอกาสในการศึกษาต่อมากยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยขั้นตอนนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยทำการศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในองค์ประกอบ 5 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547ก: 36)

2. ประชากรที่ศึกษา

2.1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ บุคลากรหลักที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ได้แก่

1.1.1. ครูหัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1.2. ตัวแทนครูที่ปรึกษา

1.1.3. ครูหัวหน้างานแนะแนว

ประชากรที่ศึกษาทั้งหมดเป็นบุคลากรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 40 โรงเรียน (ตั้งอยู่ใน อ.เมือง 21 โรงเรียน และ อ.บางระกำ 19 โรงเรียน)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษา สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในองค์ประกอบ 5 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547ก: 36) ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. ด้านการส่งต่อ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยขั้นตอนนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยการสนทนากลุ่มในประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด 3 ลำดับ จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขั้นตอนที่ 1

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม(Focus Group) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใช้ผู้เชี่ยวชาญจากบุคลากรในโรงเรียนแกนนำ จำนวน 4 โรงเรียน ๆ ละ 2 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยนำประเด็นจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนชั้นตอนที่ 1 ที่มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด 3 ลำดับ มาทำการสนทนากลุ่ม(Focus Group)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน มีการประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกฝ่าย โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลัก ซึ่งกระบวนการหลักในการดำเนินงานต้องประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1.1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับข้อมูลที่เป็นจำเป็นของนักเรียนทั้งในด้านการเรียน ด้านสุขภาพส่วนตัว และประวัติพฤติกรรม และด้านอื่น ๆ ของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจและรู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์คัดกรองนักเรียนและสามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม

1.2. ด้านการคัดกรองนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการดำเนินงานโดยใช้ข้อมูลจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมาพิจารณาเพื่อจำแนกนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา

1.3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา หมายถึง การจัดกิจกรรม การประสานงานร่วมมือให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลทั้งในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ให้สามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนทำให้นักเรียนมีคุณภาพและความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น

1.4. ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึงและใกล้ชิดไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคมหรือมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยเฉพาะนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา

1.5. ด้านการส่งต่อ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหารุนแรงครูไม่สามารถดำเนินการแก้ไข้ได้โดยลำพัง จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข้ปัญหาของนักเรียนที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้องและรวดเร็ว

2. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง ระดับการปฏิบัติในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน ทั้งการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริม การป้องกันและการแก้ไข้ปัญหา การส่งต่อนักเรียน

3. แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง ข้อสรุปจากการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญถึงวิธีแก้ไข้และพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในข้อที่พบสภาพการดำเนินงานในระดับน้อยที่สุด 3 ลำดับสุดท้าย

4. ครูหัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง ครูที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้นำในการปฏิบัติหน้าที่ในงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คอยประสานงานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

5. ตัวแทนครูที่ปรึกษา หมายถึง ผู้นำหรือหัวหน้าครูที่ปรึกษาหรือหัวหน้าระดับชั้น ใน 2 ระดับชั้น คือชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษา มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางที่กำหนด ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี และบันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน และประเมินผล

6. ครูหัวหน้างานแนะแนว หมายถึง ครูที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมคาบแนะแนวเพื่อสนับสนุนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สนับสนุนและเป็นแกนหลักให้กับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ การปรึกษานักเรียนที่มีปัญหาในกรณีที่ครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไข้หรือยากต่อการช่วยเหลือ ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี ในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาอยากต่อการช่วยเหลือของครูแนะแนวให้ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกและติดตามผลการดำเนินการและบันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและประเมินผลรายงานส่งผู้บริหารหรือหัวหน้างานที่เกี่ยวข้อง

7. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับชั้นอนุบาล 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

8. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใช้ในการสนทนากลุ่ม(Focus Group) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเป็นบุคลากรจากโรงเรียนแกนนำ และศึกษานิเทศก์ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับระบบการดำเนินดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบข้อมูลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

2. ได้แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาและวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้วิจัยได้ค้นคว้าหลักการ และแนวคิด ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงขอนำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 1.1. ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 1.2. ความสำคัญและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 1.3. คุณค่าและประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 1.4. องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 1.4.1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
 - 1.4.2. การคัดกรองนักเรียน
 - 1.4.3. การส่งเสริมและพัฒนา
 - 1.4.4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
 - 1.4.5. การส่งต่อ
2. การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา
 - 2.1. กระบวนการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา
 - 2.2. โครงสร้างของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 2.3. กลยุทธ์ความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 2.4. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 2.5. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและบุคลากรในคณะกรรมการดำเนินงาน
3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group)
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น แต่เดิมเป็นการจัดบริการโดยงานแนะแนว และงานปกครองนักเรียน แต่ในสภาพปัจจุบันที่เกิดขึ้นมีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น เพราะเกิดจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วส่งผลต่อการปรับตัวของนักเรียน ดังนั้นการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครูแนะแนว และครูฝ่ายปกครองไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น โดยบุคลากรทุกคนทุกฝ่ายของโรงเรียนร่วมมือกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้น คือ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปัจจุบัน นอกจากนั้นควรทำความเข้าใจถึงความหมาย ให้ความสำคัญ ตระหนักถึงคุณค่า และเข้าใจถึงองค์ประกอบในการดำเนินงานเพื่อเกิดความสำเร็จในทุกด้านของนักเรียนให้มากที่สุด

1.1. ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

มันทนา เฟิงนู และ รังสรรค์ เฟิงนู (2546 : 1) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547ก : 3) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน โดยมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ มีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ตลอดจนครูทุกคน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548 : ออนไลน์) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดูแลและให้ความช่วยเหลือนักเรียนทุกกลุ่มได้แก่นักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มที่มีปัญหา และกลุ่มที่มีความสามารถพิเศษ โดยใช้วิธีการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล คัดกรอง ส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหา และติดตามผล

วีระ โอบอ้อม (2549: 23) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งในด้านสวัสดิภาพและสวัสดิการ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา

เรียน การสอนให้แก่นักเรียนแล้วยังต้องทำหน้าที่อื่นๆ ที่เป็นการสนับสนุนหรือพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพทั้งดี เก่ง มีสุข ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานด้านผลผลิต คือ นักเรียน การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษา ดังนั้นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นระบบที่สามารถดำเนินการเพื่อรับประกันคุณภาพได้ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย ด้านผลผลิตและด้านกระบวนการ สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาที่มุ่งหวังให้การศึกษากลายเป็นกระบวนการที่จะพัฒนาเยาวชนให้สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม

การจัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้มีกระบวนการทำงานเป็นระบบ มีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน รวมทั้งมีวิธีการ และเครื่องมือต่างๆ ที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอันจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จโดยมีแนวคิดหลักในการดำเนินงาน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2544 : 3)

1. มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและ วิธีการแตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้น การยึดนักเรียนเป็นสำคัญใน การพัฒนาเพื่อดูแลช่วยเหลือทั้งด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหาหรือการส่งเสริมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น
2. ความสำเร็จของงาน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมทั้งร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
3. การปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหารและครูอาจารย์ให้ไปสู่ความรับผิดชอบ ที่จะดูแลพัฒนาการของนักเรียนอย่างเป็นองค์รวม
4. การวางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่านักเรียนทุกคนมีครู ครูอย่างน้อยหนึ่งคน ที่จะดูแลทุกข์สุข ได้อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง
5. การสนับสนุนให้ครูได้มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง เพื่อให้การดูแลทางโรงเรียนและชุมชนเชื่อมประสานกัน
6. การส่งเสริมให้ผู้ปกครองรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายที่จะช่วยกันเฝ้าระวังดูแลบุตรหลาน
7. การประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ชุมชนและผู้ชำนาญในสาขาต่างๆ เพื่อให้มีการส่งต่อและการรับช่วงการแก้ไขและส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในรูปแบบสหวิทยาการ

จากความสำคัญและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีจุดมุ่งหมายสำคัญที่คุณภาพนักเรียน ให้มีความพร้อมสมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ ด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม มีชีวิตที่สงบสุขให้สมกับข้อความที่ว่า “เก่ง ดี มีสุข” โดยบุคลากรทุกคนในโรงเรียนร่วมมือกันทั้งผู้บริหารและครู ที่สำคัญคือความดูแลเอาใจใส่ของครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้น ที่มีให้แก่ นักเรียนทุกคน อย่างเต็มกำลังความสามารถ ด้วยความรัก ความเมตตาและความเข้าใจนักเรียน แต่ละคนซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนา นักเรียนให้พร้อมที่จะเติบโต เป็นผู้ใหญ่ในอนาคต อย่างมีคุณภาพรอบด้าน เป็นกำลังสำคัญของสังคม สามารถนำพาความรุ่งเรืองและความสงบสุขสู่ประเทศชาติต่อไป

1.3. คุณค่าและประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ประโยชน์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อมีระบบนี้ขึ้นในสถานศึกษา สถานศึกษาจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547: 8)

ประเทศชาติ

1. นักเรียนมีคุณภาพดี มีปัญญาและมีความสุข
2. มีการเชื่อมโยงข้อมูลของเยาวชนทุกระดับ
3. ลดปัญหาที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชน ลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานต่างๆ
4. ประชาชนมีคุณภาพเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศ

เขตพื้นที่การศึกษา

1. พัฒนานวัตกรรมในการพัฒนานักเรียน
2. พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงาน การนิเทศติดตามผล ประเมินผลและการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. มีระบบข้อมูลสารสนเทศทั้งข้อมูลระดับบุคคลและระดับโรงเรียน เพื่อพัฒนางานต่อไป

โรงเรียน

1. มีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา
2. ได้รับการยอมรับการสนับสนุนและความร่วมมือจากชุมชน บุคลากรองค์กรที่เกี่ยวข้อง
3. มีพัฒนาการสังคมแห่งการเรียนรู้และเอื้ออาทร

ผู้บริหาร

1. รู้ศักยภาพของครูในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้
2. ได้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียน หลักสูตรและคุณภาพการจัดการศึกษา

3. มีรูปแบบกระบวนการพัฒนาและการพัฒนาเชิงระบบภายใต้การมีส่วนร่วม

ครู

1. ตระหนักและเห็นความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. มีเจตคติที่ดีต่อนักเรียน
3. มีผลงานสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา
4. มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู

นักเรียน

1. ได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาด้านสุขภาพ สุขภาพจิตและสภาพแวดล้อม
2. ได้รับการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหาทั้งด้านการเรียนรู้และความสามารถพิเศษ
3. ได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข
4. มีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนครูและผู้ปกครอง

ผู้ปกครอง

1. ตระหนักในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน
2. เข้าใจถึงวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน
3. เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลานและบุคคลในชุมชน
4. มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรหลาน เป็นครอบครัวที่อบอุ่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546ก : 5) กล่าวถึงประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้

1. นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา
2. สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดีและอบอุ่น
3. นักเรียนรู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ มีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งจะเป็นรากฐานในการพัฒนาความเก่ง คุณธรรมจริยธรรม และความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะอุปสรรค
4. นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพรอบด้าน
5. ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างเข้มแข็ง จริงจังด้วยความเอื้ออาทร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547ข : 8) กล่าวว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีประโยชน์ต่อหลายฝ่าย ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อนักเรียน

- 1) นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ และพัฒนาด้านสุขภาพกายสุขภาพจิต และสภาพแวดล้อมทางสังคมอย่างทั่วถึง
- 2) นักเรียนได้รับการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหาทั้งด้านการเรียนรู้ และความสามารถพิเศษ
- 3) นักเรียนได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคม ได้อย่างเป็นสุข
- 4) นักเรียนมีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง

2. ประโยชน์ต่อครู

- 1) ครูได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2) ครูมีเจตคติที่ดีต่อนักเรียน
- 3) ครูมีผลงานสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา
- 4) ครูมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู

3. ประโยชน์ต่อผู้บริหาร

- 1) ผู้บริหารได้รู้จักสภาพของครูในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูปการเรียนการสอน
- 2) ผู้บริหารได้รู้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน และใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียน พัฒนาหลักสูตร และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา
- 3) ผู้บริหารมีรูปแบบกระบวนการพัฒนาเชิงระบบ ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

4. ประโยชน์ต่อโรงเรียน

- 1) โรงเรียนมีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา
- 2) โรงเรียนได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และความร่วมมือจากชุมชน บุคลากร องค์กรที่เกี่ยวข้อง
- 3) โรงเรียนมีการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้และเอื้ออาทร

5. ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง /ชุมชน

- 1) ผู้ปกครอง/ชุมชน ตระหนักในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน
- 2) ผู้ปกครอง/ชุมชนเข้าใจถึงวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน
- 3) ผู้ปกครอง/ชุมชน มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรหลาน เป็นครอบครัว/ชุมชนที่เข้มแข็ง
- 4) ผู้ปกครอง/ชุมชน เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลานและบุคคลในชุมชน

6. ประโยชน์ต่อเขตพื้นที่การศึกษา

- 1) พัฒนานวัตกรรมในการพัฒนานักเรียน
- 2) พัฒนาการองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงานการนิเทศติดตามผลประเมินผลและการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3) มีระบบข้อมูลสารสนเทศทั้งข้อมูลระดับบุคคล และระดับโรงเรียนเพื่อพัฒนางานต่อไป

7. ประโยชน์ต่อประเทศชาติ

- 1) นักเรียนมีคุณภาพดี มีปัญญา และมีความสุข
- 2) มีการเชื่อมโยงข้อมูลของเยาวชนทุกระดับ
- 3) ลดปัญหาที่ส่งผลต่อเด็ก และเยาวชน ลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ

4) ประชาชนมีคุณภาพ ซึ่งถือเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศ

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีคุณค่าและประโยชน์ต่อ ประเทศชาติ เขตพื้นที่การศึกษา ชุมชน โรงเรียน ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยระบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ส่งผลดีต่อผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร โรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา ชุมชนประเทศชาติ อันเนื่องมาจากการมีพลเมืองที่ดีนั่นเอง

1.4. องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546ข : 35) กล่าวว่า กระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบที่เป็นหัวใจของการดำเนินงาน 5 ด้าน ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหา นักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด
2. การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น
3. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาและเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมามีพฤติกรรมดีขึ้นตามที่สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวัง

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหาคือความเอาใจใส่ดูแลนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยจนกลายเป็นปัญหาของสังคม

5. การส่งต่อ เป็นการดำเนินการในกรณีที่มีปัญหาอยากต่อการช่วยเหลือหรือหากว่าช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้ นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น แต่ละกิจกรรมมีความสำคัญ แตกต่างกันไป

องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าว มีความสำคัญ มีวิธีการและเครื่องมือที่แตกต่างกันไป แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันซึ่งเอื้อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.4.1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันจึงก่อให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการได้รู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกัน และแก้ไขปัญหของนักเรียนได้อย่างถูกทาง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดคะเน โดยเฉพาะการแก้ปัญหาที่นักเรียนซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียน หรือเกิดได้น้อยที่สุด

วนิดา ชนินทยุทธวงศ์ (2544 : 20-22) กล่าวว่า ในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้น ครูที่ปรึกษาต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว เครื่องมือที่สำคัญได้แก่

1. ระเบียบสะสม

2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก

3. วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การศึกษาจากแฟ้มสะสมผลงาน การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเองซึ่งจัดทำโดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547ข : 37) ยังได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรมีสำหรับใช้ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังนี้

1. ข้อมูลด้านความสามารถ

1.1 การเรียน

- 1.2 ความสามารถพิเศษ/อัจฉริยะ
2. ด้านสุขภาพ
 - 2.1 ร่างกาย/ความพิการ
 - 2.2 จิตใจ-พฤติกรรม
3. ด้านครอบครัว
 - 3.1 เศรษฐกิจ
 - 3.2 การคุ้มครองสวัสดิภาพ
4. ด้านสารเสพติด
5. ด้านความปลอดภัย
6. พฤติกรรมทางเพศ
7. ด้านอื่น ๆ ที่ครูพบเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียน

วิธีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่า มีวิธีการดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547ข : 38)

1. การสังเกต
 - 1.1 สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียน
 - 1.2 สังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียน
2. การสัมภาษณ์
 - 2.1 สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่
 - 2.1.1 ผู้เกี่ยวข้องภายในสถานศึกษา ได้แก่ ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชา/เพื่อนครู และเพื่อนนักเรียน
 - 2.1.2 ผู้เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน ญาติใกล้ชิดนักเรียน และเพื่อนบ้าน
 - 2.2 สัมภาษณ์ตัวนักเรียนเอง
3. การเยี่ยมบ้าน
 - 3.1 เยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อพบพ่อแม่/ผู้ปกครองนักเรียน ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ/สังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัว ทักษะ/ค่านิยมของคนในครอบครัว
 - 3.2 เยี่ยมบ้านเพื่อพบบุคคลอื่น ๆ ในครอบครัว
4. ศึกษาข้อมูล
 - 4.1 ศึกษาข้อมูลจากผลงานของนักเรียน แบ่งออกเป็น

- 4.1.1 จากผลงานการเขียน ได้แก่ อัตชีวประวัติ บันทึกประจำวัน
- 4.1.2 จากชิ้นงาน ได้แก่ สมุดทำงาน/แบบฝึกหัด งานฝีมือ/สิ่งประดิษฐ์ โครงการงาน
- 4.2 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารหลักฐานอื่น ๆ ได้แก่
- 4.2.1 ระเบียบสะสม
- 4.2.2 การศึกษาเด็กเป็นรายกรณี
- 4.2.3 บันทึกสุขภาพจากแพทย์
- 4.2.4 บันทึกสรุปการประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน
- 4.2.5 บันทึกสรุปการสำรวจเบื้องต้น เพื่อคัดแยกความพิการ/ความบกพร่อง
- 4.2.6 บันทึกสรุปการสำรวจความสามารถพิเศษ 10 แว
- 4.2.7 บันทึกสรุปการสำรวจนักเรียนด้อยโอกาส

5. ทดสอบ

- 5.1 แบบทดสอบที่สถานศึกษาสร้างขึ้น
- 5.2 แบบทดสอบระดับชาติ
- 5.3 แบบทดสอบมาตรฐาน

วิสรณ พลเสน (2547 : 35) กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายความว่า นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษาเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อการคัดกรองนักเรียนได้

วีระ โอบอ้อม (2549: 38) กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ได้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือ มีวิธีการหรือเครื่องมือหลายอย่าง อาทิ การสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน ศึกษาข้อมูล ทดสอบ ฯลฯ การเลือกใช้เครื่องมือให้พิจารณาตามความเหมาะสมเพื่อที่จะสามารถรู้จักนักเรียนแต่ละคนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ได้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยจะทำให้สามารถใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว และเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษาและเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการคัดกรองนักเรียนได้

1.4.2. การคัดกรองนักเรียน

วีระ โอบอ้อม (2549: 40) กล่าวว่า การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลมาจำแนก คัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรมีการประชุมครู กำหนดเกณฑ์การคัดกรองเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน ให้เป็นที่ยอมรับของครูและสอดคล้องกับสภาพความจริง สถานศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม และพัฒนาเด็กตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

กรมสามัญศึกษา (2544 : 15-18) กล่าวว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการ พิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

1. กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์ การคัดกรองของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ
2. กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง/มี ปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้ความช่วยเหลือป้องกันหรือแก้ไข ปัญหาตามแต่กรณี การจัดกลุ่มนักเรียนนี้มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแล ช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียน ยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ปัญหา ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัด กลุ่มแล้ว ความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียนจะมีน้อยลง มีผลต่อความ รวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547ข : 44) กล่าวว่า ผลการ คัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรู้ว่าตนถูก จัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติ โดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความ ไวต่อการรับรู้แม้ว่านักเรียนจะรู้ตัวว่า ขณะนี้ตนเองมีพฤติกรรมอย่างไร หรือประสบ ปัญหาใดก็ตาม และเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนนักเรียนอีกด้วย ดังนั้นครูที่ ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ นอกจากนี้ครูที่ปรึกษาจะต้องประสานงาน กับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งต้องระมัดระวังในการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิด ความรู้สึกว่า บุตรหลานของตนถูกจัด อยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติ แตกต่างจากเพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ ซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลังได้การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้น ให้อยู่ ในดุลพินิจของครูที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการประชุมเพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มี มาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกันเป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียนรวมทั้ง ให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มี ปัญหา

ศูนย์สุขภาพจิตที่ 9 (2546 : 1-2) กล่าวว่า กลุ่มเสี่ยง หมายถึงกลุ่มที่ยังไม่เข้าเสพติด แต่มีปัจจัยเสี่ยง จากสภาพของครอบครัว ชุมชน และสังคมที่อยู่อาศัยมีส่วนที่จะทำให้กลุ่มเสี่ยงกลายเป็นกลุ่มเสพ ส่วนจังหวัดแพร่ได้ให้ความหมายของกลุ่มเสี่ยงดังนี้ กลุ่มเสี่ยง หมายถึง บุคคลที่มีปัจจัยทั้งทางด้านบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม พร้อมทั้งจะทำให้นักเรียนใช้สารเสพติดบุคคลเหล่านี้ถ้าไม่สร้างภูมิคุ้มกันไว้มีโอกาสที่จะใช้สารเสพติดได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ และ กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา มีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลมาจำแนก คัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรมีการประชุมครู กำหนดเกณฑ์การคัดกรองเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน ให้เป็นที่ยอมรับของครูและสอดคล้องกับสภาพความจริง สถานศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

1.4.3. การส่งเสริมและพัฒนา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547ข : 45) กล่าวถึงการส่งเสริมพัฒนานักเรียนว่า เป็นการจัดกิจกรรมสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษา ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนในกลุ่มปกติ หรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ และมีคุณภาพตามที่โรงเรียนและชุมชนคาดหวังต่อไป การส่งเสริมนักเรียน มีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการคือ

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ สถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูมอาจเป็นห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน โดยจัดให้มีบรรยากาศเสมือนบ้าน ที่มีครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นตั้งสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน และมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การรู้จักตนเองของนักเรียน การรู้จักผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม มีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัวและการวางแผนชีวิต เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยกัน การจัดกิจกรรมโฮมรูมนี้ จะช่วยให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถและป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วย

2. การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting) เป็นการพบกันระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียน และผู้ปกครอง การประชุมผู้ปกครองจะทำให้นักเรียนได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองมากขึ้น ทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนมี

คุณภาพมีความสามารถมากยิ่งขึ้น หรือร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาของนักเรียน

โรงเรียนมะค่าวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1 ได้เสนอแนะกิจกรรมในการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ควรมีกิจกรรมเหล่านี้คือ กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน กิจกรรมส่งเสริมคนดีที่ กิจกรรมประชาสัมพันธ์ กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีไทย กิจกรรมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ กิจกรรมด้านยาเสพติด กิจกรรมรู้จักัญญา และกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย (โรงเรียนมะค่าวิทยา, 2548 : 3)

วีระ โอบอ้อม (2549: 41-42) กล่าวว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนในกลุ่มปกติ กลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมามีพฤติกรรมดีขึ้นตามต้องการของสถานศึกษาและชุมชน สิ่งสำคัญที่ครูที่ปรึกษาต้องตระหนักในการจัดกิจกรรมประชุมคือ ต้องมีการเตรียมข้อมูลนักเรียนแต่ละคนให้ชัดเจน และในการสื่อสารกับผู้ปกครองจะต้องระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบ การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนควรเป็นการพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียน แสดงถึงความห่วงใยใส่ใจของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคน และอาศัยกิจกรรมที่จะนำไปให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบ และต้องการปรับปรุงหรือแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน ในการจัดการประชุมทุกครั้งครูที่ปรึกษาจะต้องบันทึกหลักฐานการประชุมแต่ละครั้งเพื่อเป็นหลักฐาน เป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเป็นข้อมูลสำหรับการจัดการประชุมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในครั้งต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนอยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษา ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมามีพฤติกรรมดีขึ้นตามต้องการของสถานศึกษาและชุมชน เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้ชีวิตและการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

1.4.4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา จำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญห โดยไม่ปล่อยปละละเลย นักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหของนักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่ามาก และครูที่ปรึกษาต้องจัดทำบันทึกหลักฐานการช่วยเหลือนักเรียนไว้ทุกครั้ง

7. กลุ่มเพื่อนเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นนมาก พ่อแม่ ผู้ปกครอง จึงควรทำความเข้าใจ สนิทสนมกับกลุ่มเพื่อนของลูกหลาน และคอยสอนให้เยาวชนเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547ข : 49-50) กล่าวว่า มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหให้กับนักเรียนมีหลายวิธี ได้แก่ การให้คำปรึกษา เบื้องต้นการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และการติดตามดูแลช่วยเหลือ ครูควรจัดกิจกรรมป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา โดยใช้เครื่องมือคือ แบบบันทึกการให้คำปรึกษา แบบบันทึกผลการประสานและช่วยเหลือนักเรียน แบบบันทึกการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง และจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด แนวทางในการแก้ไขพฤติกรรมนักเรียนทำได้หลายรูปแบบ ซึ่งอาจใช้วิธีการลงโทษเพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความผิดที่ได้กระทำไป หรืออาจใช้วิธีการเห็นอกเห็นใจประนีประนอม ให้กำลังใจหรือเสริมแรง เพื่อให้เห็นว่าพฤติกรรมที่ไม่ดีเหล่านั้นนักเรียนต้องเลิกประพฤติปฏิบัติด้วยความเต็มใจ จึงจะสามารถแก้ไขพฤติกรรมนั้นได้อย่างยั่งยืน การพิจารณาเลือกใช้กิจกรรม ครูที่ปรึกษาจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะปัญหา บุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละคน สภาพของชั้นเรียน โรงเรียนและชุมชนด้วย และข้อมูลที่ครูที่ปรึกษาพึงตระหนักอย่างยิ่งคือการรักษาความลับของนักเรียน เรื่องราวข้อมูลของนักเรียนที่ให้การช่วยเหลือต้องไม่นำไปเปิดเผยวันแต่เพื่อขอความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยต้องไม่ระบุชื่อ-สกุลจริงของนักเรียนและการเปิดเผยควรเป็นลักษณะที่ทำให้เกียรตินักเรียนกระบวนการป้องกันแก้ไขวิกฤตความรุนแรงให้กับนักเรียนนักศึกษา ควรดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างบรรยากาศที่อบอุ่น ปลอดภัยด้วยวิถีประชาธิปไตย โดยใช้วิธีการเสริมแรง จูงใจใฝ่สำเร็จ ให้รักและเห็นคุณค่าในตัวเอง สร้างนิสัยใฝ่อนาคต ลดอคติดูแลเอาใจใส่อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ปกป้องสิทธิในการแสดงความคิดเห็น ปรับระบบและขยายเวลาจัดกิจกรรมและบริการในโรงเรียน ขจัดจุดต่อแหลมเสียงภัย พัฒนาระบบการแนะแนวและให้คำปรึกษาโดยการมีส่วนร่วมของทุกส่วนของสังคมให้เข้มแข็ง จริงจัง

ขั้นตอนที่ 2 เรียนรู้และเฝ้าระวังสัญญาณเตือนภัย โดยใช้วิธีการอบรมพัฒนาส่งเสริมความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมที่ส่งสัญญาณเตือนภัย และแนวทางการเฝ้าระวังยับยั้งป้องกัน กำหนดแผนงาน ขั้นตอน วิธีปฏิบัติเพื่อจัดการกับสัญญาณเตือนภัย

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการยับยั้ง ช่วยเหลือนักเรียนที่ส่งสัญญาณก่อเหตุรุนแรงโดยใช้วิธีประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สถานการณ์แวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดการใช้ความรุนแรง จัดโปรแกรมฝึกทักษะลดความขัดแย้งให้นักเรียน

กลุ่มเสี่ยง จัดทำแผนแก้ไขปัญหาคูณเงิน รณรงค์ให้ผู้ปกครองและบุคคลใกล้ชิดเก็บรักษาอาวุธ และสื่อกระตุ้นการใช้ความรุนแรงให้อยู่ในที่มืดซิด

ขั้นตอนที่ 4 เตรียมการยับยั้งแทรกแซงระหว่างเกิดเหตุวิกฤตความรุนแรง (การชู้วางระเบิด, การใช้อาวุธ, การวางเพลิง, การต่อสู้ทะเลาะวิวาท, การกลั่นแกล้งรังแก, การล่อลวงละเมิดทางเพศ) โดยใช้วิธีกำหนดมาตรการ ขั้นตอน การอพยพ เคลื่อนย้ายนักเรียน อบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการประสานการปฏิบัติรับมือเหตุวิกฤต วางระบบการติดต่อสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน จัดระบบรักษาความปลอดภัยกรณีฉุกเฉิน ผักซ้อมปฏิบัติการรับมือกับเหตุฉุกเฉิน

ขั้นตอนที่ 5 การจัดการกับสถานการณ์หลังเหตุวิกฤต โดยใช้วิธีร่วมศึกษาทำความเข้าใจปฏิกิริยาของบุคคลเมื่อเผชิญความเครียด ความกลัว และการสูญเสีย ช่วยเหลือผู้ปกครองให้เข้าใจปฏิกิริยาของบุตรหลานต่อเหตุการณ์รุนแรงและการปลอบขวัญ ช่วยเหลือให้การบำบัดฟื้นฟูสภาพจิตใจนักเรียน ช่วยเหลือผู้เคราะห์ร้ายจากเหตุการณ์รุนแรง และครอบครัว

วีระ โอบอ้อม (2549: 44) กล่าวว่า การช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน ครู ที่ปรึกษาต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วนและหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้นปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกัน วิธีการช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่งอาจไม่เหมาะสมกับนักเรียนอีกคนหนึ่ง เนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้นการช่วยเหลือแก้ปัญหาของนักเรียนโดยเฉพาะการให้คำแนะนำปรึกษาจึงไม่มีสูตรการช่วยเหลือที่ตายตัว เพียงแต่มีแนวทาง กระบวนการ หรือทักษะ การช่วยเหลือที่ครูที่ปรึกษาแต่ละคนสามารถเรียนรู้ ผักผันเพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญหาในนักเรียนแต่ละคนได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน ต้องอาศัยหลายมุมมองและวิธีการที่หลากหลาย ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินงานคือ ปัญหาระดับนโยบายและโครงสร้าง รวมถึงการขาดข้อมูล วัฒนธรรมของกลุ่มวัยรุ่น มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนมีหลายวิธี ได้แก่ การให้คำปรึกษาเบื้องต้นการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และการติดตามดูแลช่วยเหลือ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนอย่างใกล้ชิด พิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วนและหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุ

1.4.5. การส่งต่อ

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนตามกระบวนการดังกล่าวข้างต้น อาจมีบางกรณีที่ปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหานักเรียนได้รับ

การช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้มันเป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาต่อไป ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นเรื่องใหญ่ที่ยากแก่การแก้ไข

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 (2548: ออนไลน์) กล่าวว่า การส่งต่อนักเรียน จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองที่ต้องอาศัยความเข้าใจ เวลา และงบประมาณเพื่อส่งต่อนักเรียนในการแก้ปัญหา กำหนดแนวทางในการส่งต่อนักเรียนไว้ 2 แบบ คือ

1. การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือให้นักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชาหรือฝ่ายปกครอง

2. การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546ข: 4) ที่กล่าวว่า ในการส่งต่อนักเรียนเพื่อการช่วยเหลือนั้นครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่กระบวนการการรู้จักนักเรียนหรือการคัดกรองก็ได้ ขึ้นอยู่กับกรณีปัญหาของนักเรียน

กรมสามัญศึกษา (2544: 29) กล่าวว่า การส่งต่อนักเรียนไปพบครูอื่น ๆ เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปนั้น มีแนวทางในการส่งต่อสำหรับครูที่ปรึกษาดังนี้

1. นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิม ไม่ดีขึ้นหรือแย่ลง แม้ว่าครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ

2. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบแล้วไม่มาตามนัดอยู่เสมอ ให้ทำกิจกรรมก็ไม่ให้ความร่วมมือใด ๆ

3. ปัญหาของนักเรียนเป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวกับความรู้สึกความซับซ้อนของสภาพจิตใจ จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด และได้รับการบำบัดทางจิตวิทยา ควรพิจารณาส่งต่อให้ผู้มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทางดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป

โรงเรียนอำนาจเจริญ (2548 : ออนไลน์) กล่าวว่า การส่งต่อนักเรียนในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน มีปัญหาบางปัญหาที่ยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนยังมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็จัดการส่งต่อ โดยแบ่งเป็นส่งต่อภายในและส่งต่อภายนอก จากการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทำให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมลดลงและส่งเสริมให้นักเรียนกลุ่มปกติมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547ข : 51-52) กล่าวว่า การส่งต่อนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาตามกระบวนการการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนนั้น ในกรณีที่ปัญหายากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน กรณีที่มีเด็กมี

ความสามารถพิเศษหรือเด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กด้อยโอกาส ก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น

วีระ โอบอ้อม (2549: 46) กล่าวว่า การส่งต่อนักเรียน เป็นการช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการเองได้ จึงต้องมีกระบวนการในการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อช่วยในการบำบัดรักษาต่อไป ความสำเร็จในการช่วยเหลือนักเรียนเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของนักเรียน ครูทุกฝ่าย และการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากผู้ปกครอง อีกทั้งจากจิตแพทย์ หรือนักจิตวิทยาประจำโรงเรียน เพื่อร่วมกันดูแลช่วยเหลือนักเรียน ก็จะทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ในการส่งต่อนักเรียนนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ครู ผู้บริหารและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่ต้องอาศัยความเข้าใจ เวลา และงบประมาณเพื่อส่งต่อนักเรียนในการแก้ปัญหา มีกระบวนการในการดำเนินงานโดยแบ่งเป็นส่งต่อภายในและส่งต่อภายนอก เพื่อให้ให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมลดลงและส่งเสริมให้นักเรียนกลุ่มปกติมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น

2. การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

2.1. กระบวนการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2547: 35) ได้กล่าวถึง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน มีภารกิจหลักที่เป็นหัวใจของ การดำเนินงาน 5 กิจกรรม คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 7 - 8) ได้กล่าวถึง การนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ในโรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ได้อาศัยการทำงานที่มีหลักการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (PDCA) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการและวางแผนดำเนินงาน (Plan) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์สภาพความพร้อมพื้นฐานของโรงเรียนและจัดทำแผนปฏิบัติการ

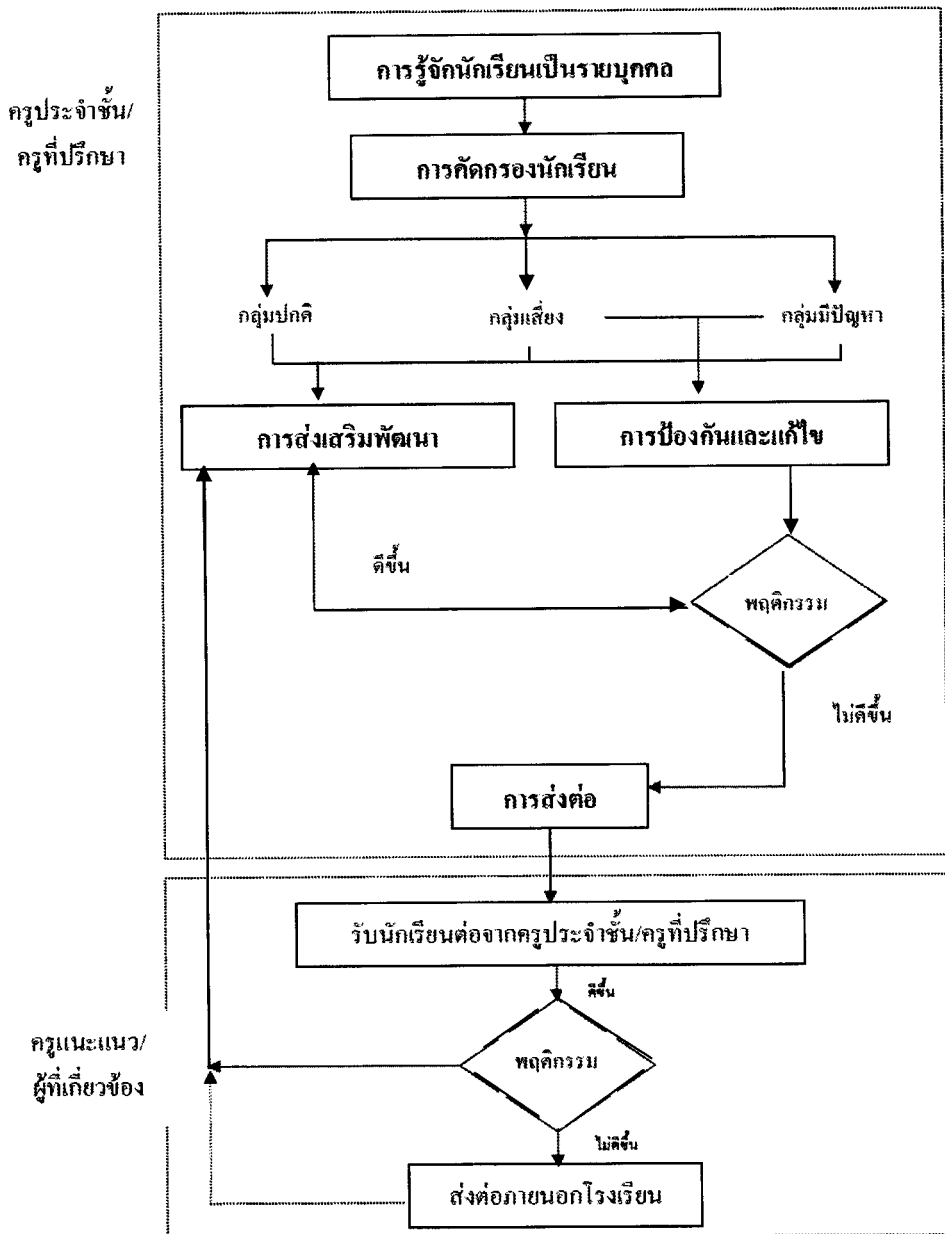
ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do) มีการสร้างความตระหนักและความเข้าใจกับบุคลากรในโรงเรียนแล้วดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานที่จัดทำขึ้น โดยเฉพาะการดำเนินงานของครูที่

ปรึกษา ในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ประการคือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อ

ขั้นที่ 3 การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงาน (Check) มีการติดตามประเมินผล เพื่อ ทบทวน การดำเนินงานที่ผ่านมา

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงดำเนินการได้มาตรฐาน (Action) นำผลการประเมินคุณภาพภายใน มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีการจัดทำรายงานผลการ ดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาต่อไป

ภาพที่ 1 กระบวนการ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่มา : (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547: 36)

จากแผนภาพที่ 1 กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่แสดงเป็นความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาตลอดกระบวนการ โดยมีการประสานงานหรือรับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูแนะแนว ครูที่เกี่ยวข้องซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาการ ป้องกัน แก้ไขและช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

2. การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียนเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น สถานศึกษาควรมีการประชุมครูกำหนดเกณฑ์การคัดกรองเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันให้เป็นที่ยอมรับของครูในสถานศึกษาและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่เท่าไร จึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา

3. การส่งเสริมและพัฒนา

การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาหากกลับมามีพฤติกรรมดีขึ้นตามที่สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวัง

4. การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้นจำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียน จนกลายเป็นปัญหาของสังคมการป้องกันและแก้ไขปัญหให้กับนักเรียนมีหลายเทคนิค วิธีการ เช่น การให้การปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาคัดตามดูแลช่วยเหลือ เป็นต้น

5. การส่งต่อ

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาตามกระบวนการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนนั้น ในกรณีที่มีปัญหาอยากต่อการช่วยเหลือและนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกรณีที่มีเด็กมีความสามารถพิเศษหรือเด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กด้อยโอกาสก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกต้องทางและรวดเร็วขึ้น

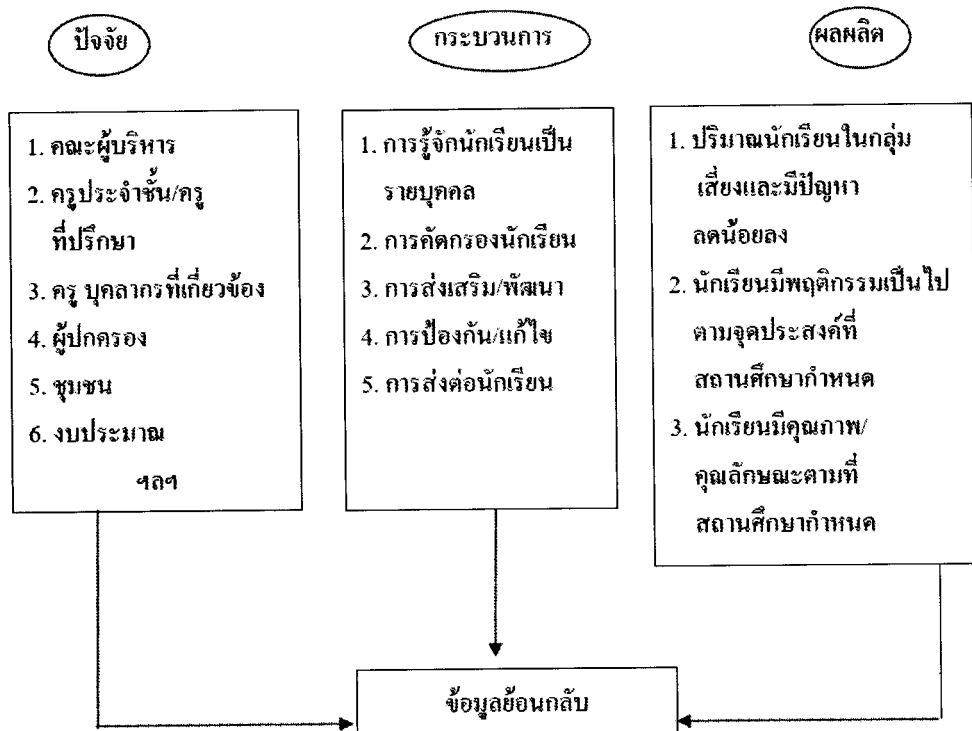
การส่งต่อแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การส่งต่อภายใน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้อง ที่สามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน
2. การส่งต่อภายนอก เป็นการส่งนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้ช่วยเหลือพัฒนานักเรียน กรณีที่เกินความสามารถของสถานศึกษาโดยครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อและมีการติดต่อรับทราบผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน มีภารกิจหลักที่เป็นหัวใจของ การดำเนินงาน 5 กิจกรรม คือ 1)การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2)การคัดกรองนักเรียน 3)การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4)การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา 5)การส่งต่อ การนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ในโรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ควรอาศัยการทำงานที่มีหลักการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (PDCA) โดยมีขั้นตอน คือ 1)การเตรียมการและวางแผนดำเนินงาน (Plan) 2)การปฏิบัติตามแผน (Do) 3)การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงาน (Check) 4)การปรับปรุงดำเนินการได้มาตรฐาน (Action)

2.2. โครงสร้างของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2547: 11) ได้กล่าวถึง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจัดทำขึ้นตามแนวคิดการบริหารงานเชิงระบบที่มีโครงสร้างสำคัญ 3 องค์ประกอบคือ ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต โดยที่แต่ละองค์ประกอบจะมีรายละเอียดและมีปฏิสัมพันธ์กัน สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โครงสร้างของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

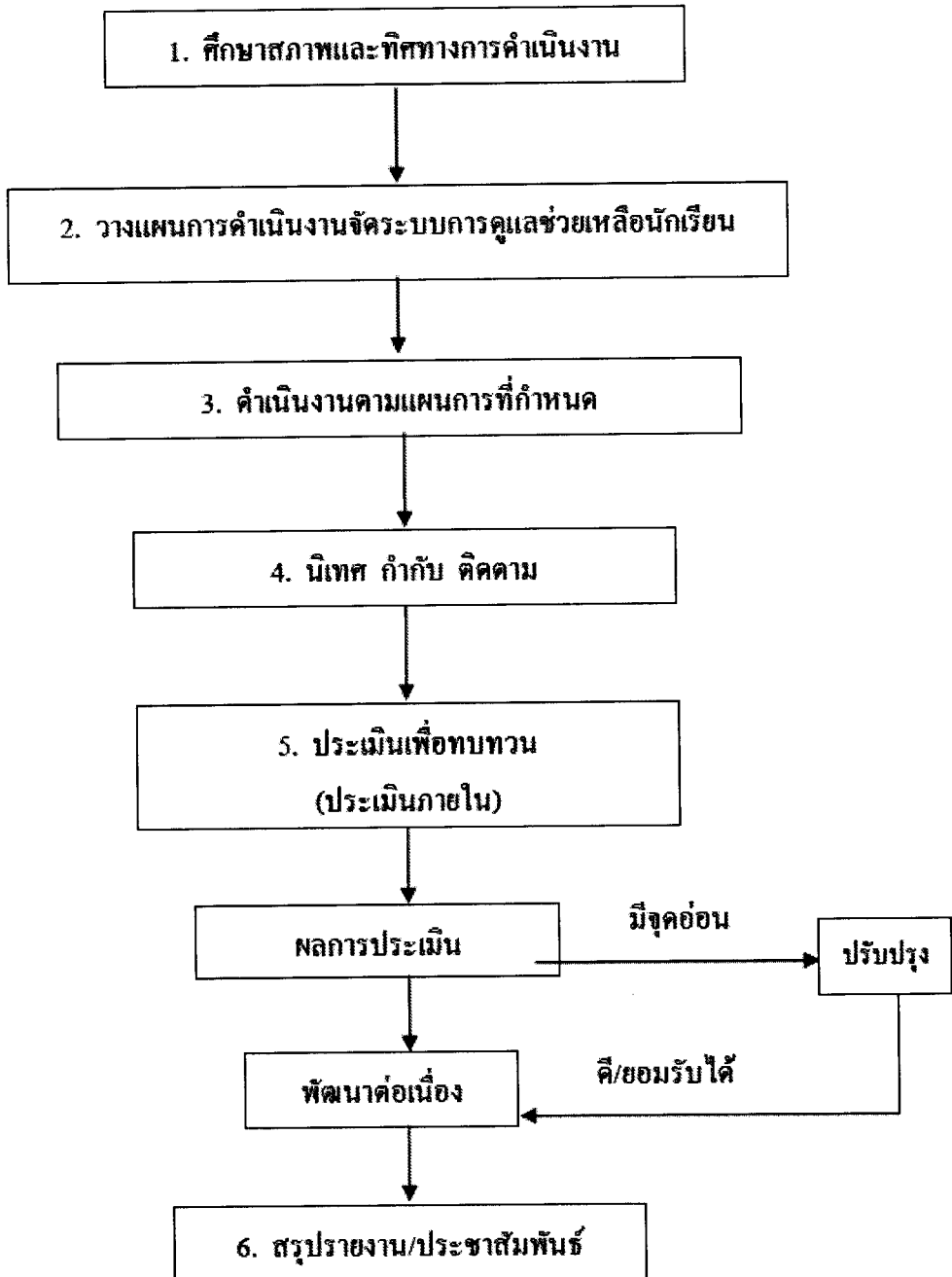
ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, 2547: 11

กระทรวงศึกษาธิการ (2547: 12) ได้สรุปว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการดำเนินงาน 2 ระดับ คือ

1. ระดับสถานศึกษา เป็นการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ใช่วงจรเต็มมิ่ง

2. ระดับปฏิบัติของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา เป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

การดำเนินการทั้ง 2 ระดับดังกล่าว แสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพ 3 การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, 2547: 12

2.3. กลยุทธ์ความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กลยุทธ์ความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547: 13) ดังนี้

1. การบริหารเชิงระบบ จะประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ

- 1.1 การวางแผน
- 1.2 การดำเนินงาน
- 1.3 การตรวจสอบ/ประเมินผล
- 1.4 การปรับปรุงพัฒนา

2. การทำงานเป็นทีม ประกอบไปด้วย

- 2.1 ทีมนำ
- 2.2 ทีมประสาน
- 2.3 ทีมทำ

คณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย คณะกรรมการ
 อำนวยการคณะกรรมการประสานงานและคณะกรรมการการดำเนินงาน

3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการอบรมให้ความรู้ เสริมทักษะภายในโรงเรียนและนอก
 โรงเรียน

4. การนิเทศ ติดตามและประเมินผล เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนางาน ช่วย
 ส่งเสริมสนับสนุนและให้ข้อมูลย้อนกลับที่จะนำไปใช้ปรับปรุงงานต่อไป

2.4. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระทรวงสาธารณสุข (2544: 42) ได้กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็น
 ระบบที่มีขั้นตอนการดำเนินงานชัดเจน คณะกรรมการในการดำเนินงานก็จะมีหน้าที่ที่
 รับผิดชอบดังต่อไปนี้

คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการทุก
 ฝ่าย หัวหน้าระดับชั้น หัวหน้าแผนกงานโรงเรียน ผู้แทนผู้ปกครอง/ชุมชน และหัวหน้างานแนะ
 แนว มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานระบบการ แต่งตั้ง
 คณะกรรมการประชุมคณะกรรมการอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง นิเทศ ติดตาม กำกับดูแล
 ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน และระดับชั้นและอื่นๆ ที่โรงเรียนกำหนดเพิ่มเติม

คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) ได้แก่ ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง หัวหน้าระดับชั้น
 ทุกชั้น หัวหน้างานพยาบาล-อนามัย ครูงานแผนงานสารสนเทศ บุคลากรอื่นๆ ตามความ
 เหมาะสมของโรงเรียนและหัวหน้างานแนะแนวหรือโรงเรียนพิจาณาบุคคลหลักในการ
 ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประสานงานระหว่างคณะกรรมการอำนวยการ (ทีม
 นำ) คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดเอกสาร เครื่องมือที่
 ใช้ในการดำเนินงานและรับผิดชอบจัดประชุมชี้แจงและการฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร

จัดการประชุมปรึกษาหารือคณะกรรมการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกันอย่างน้อยเดือนละครั้งและรายงานสรุปผลการดำเนินงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) แยกเป็น 6 คณะตามระดับชั้น (หากระดับชั้นใดมีจำนวนครูมาก ให้จัดแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้อีก) ได้แก่ หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษาในระดับชั้น ครูประจำวิชาในระดับชั้นและครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ครูแนะแนวและโรงเรียน พิจารณาคุลากรตามความเหมาะสม มีหน้าที่ในการประสานงาน ผู้เกี่ยวข้องประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจกับคณะกรรมการดำเนินงานในระดับชั้นของตน บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน ประเมินผลและจัดทำรายงานตามระดับชั้น ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครูที่ปรึกษาเพื่อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนำเสนอทีมประสาน ประชุมร่วมกันอย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง รายงานสรุปผลการดำเนินงานและอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบอย่างชัดเจน โดยมีคณะกรรมการในการดำเนินงาน 3 ทีม คือ **คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ)** มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานระบบการ แต่งตั้งคณะกรรมการประชุม คณะกรรมการอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง นิเทศ ติดตาม กำกับดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน และระดับชั้นและอื่นๆ ที่โรงเรียนกำหนดเพิ่มเติม **คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน)** มีหน้าที่ประสานงานระหว่างคณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดเอกสาร เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงาน และรับผิดชอบจัดประชุมชี้แจงและการฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร **คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ)** มีหน้าที่ในการประสานงาน ผู้เกี่ยวข้องประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจกับคณะกรรมการดำเนินงานในระดับชั้นของตน บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน ประเมินผลและจัดทำรายงานตามระดับชั้น ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครูที่ปรึกษาเพื่อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนำเสนอทีมประสาน

2.5. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและบุคลากรในคณะกรรมการดำเนินงาน

กระทรวงสาธารณสุข (2544: 47) ได้กล่าวว่า ครูหัวหน้าระดับชั้น มีบทบาทหน้าที่ในการติดตามกำกับดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา ประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดประชุมครูในระดับเพื่อประสิทธิภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษารายกรณี บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและจัดทำรายงานประเมินผลระดับชั้นส่งผู้บริหารและ อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ครูที่ปรึกษา มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งการส่งเสริมป้องกันปัญหาและการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาในด้านความสามารถ ด้านสุขภาพและด้านครอบครัวหรืออื่นๆ ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวทางที่กำหนด ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี และบันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน และประเมินผลรายงานส่งหัวหน้าระดับ

ครูประจำวิชาและครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทหน้าที่ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนแก่ครูที่ปรึกษา ให้ความร่วมมือกับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือ บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและสรุปผลและรายงานส่งหัวหน้าระดับ

ครูแนะแนว มีบทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมคาบแนะแนว เพื่อสนับสนุนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สนับสนุนและเป็นแกนหลักให้กับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ การปรึกษานักเรียนที่มีปัญหาในกรณีที่ครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไขหรือยากต่อการช่วยเหลือ ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี ในกรณีที่นักเรียนมีปัญหายากต่อการช่วยเหลือของครูแนะแนวให้ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกและติดตามผลการดำเนินการและบันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและประเมินผลรายงานส่งผู้บริหารหรือหัวหน้าระดับ

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและบุคลากรในคณะกรรมการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือการติดตามกำกับการทำงานของครูที่ปรึกษาประสานงานผู้เกี่ยวข้อง ครูที่ปรึกษา มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งการส่งเสริมป้องกันปัญหาและการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาในด้านความสามารถ ด้านสุขภาพและด้านครอบครัวหรืออื่นๆ ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวทางที่กำหนด ครูประจำวิชาและครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทหน้าที่ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนแก่ครูที่ปรึกษา ให้ความร่วมมือกับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน ครูแนะแนว มีบทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมคาบแนะแนว เพื่อสนับสนุนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สนับสนุนและเป็นแกนหลักให้กับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ศิริพรรณ สอาดสิทธิศักดิ์ (2551: 17-20 อ้างถึง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2551) กล่าวถึงการสนทนากลุ่มว่า การสนทนากลุ่ม หมายถึงการรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนาเพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อ

ประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนาในแต่ละกลุ่มประมาณ 6-10 คน ซึ่งเลือกมาจากประชากรเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้

ประโยชน์ของการสนทนากลุ่ม

1. ใช้ในการศึกษาความคิดเห็น ทศนคติ ความรู้สึก การรับรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรม
2. ใช้ในการกำหนดสมมติฐานใหม่ๆ
3. ใช้ในการกำหนดคำถามต่างๆที่ใช้ในแบบสอบถาม
4. ใช้ค้นหาคำตอบที่ยังคลุมเครือ หรือยังไม่แน่ชัดของการวิจัยแบบสำรวจ เพื่อช่วยให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
5. ใช้ในการประเมินผลทางด้านธุรกิจ

ข้อดีของการสนทนากลุ่ม

1. ผู้เก็บข้อมูล เป็นผู้ได้รับการฝึกอบรมเป็นอย่างดี
2. เป็นการเผชิญหน้ากันในลักษณะกลุ่มมากกว่าการสัมภาษณ์ตัวต่อตัว
3. ให้มีปฏิภิกิริยาโต้ตอบกันได้
4. บรรยากาศของการคุยกันเป็นกลุ่มจะช่วยลดความกลัวที่จะแสดงความคิดเห็นส่วนตัว

ข้อจำกัด

1. ถ้าในการสนทนากลุ่ม มีผู้ร่วมสนทนาเพียงไม่กี่คนที่แสดงความคิดเห็นอยู่ตลอดเวลาจะทำให้ข้อมูลที่ได้เป็นเพียงความคิดเห็นของคนส่วนน้อยเหล่านั้นดังนั้นจึงต้องระวังไม่ให้มีการผูกขาดการสนทนาขึ้น
2. พฤติกรรมบางอย่างซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ยอมรับในชุมชนอาจไม่ได้รับการเปิดเผยในกลุ่มสนทนา ในกรณีนี้ใช้การสัมภาษณ์ตัวต่อตัวจะดีกว่า
3. ถ้าผู้ดำเนินในการสนทนาคุมเกมไม่ได้ การสนทนากลุ่มจะไม่ราบรื่น

ขั้นตอนในการจัดสนทนากลุ่ม

1. กำหนดวัตถุประสงค์
2. กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้ให้ข้อมูล
3. ตัดสินใจว่าจะทำกี่กลุ่ม
4. วางแผนเรื่องระยะเวลาและตารางเวลา
5. ออกแบบแนวคำถาม ควรเรียงคำถามจากคำถามที่เป็นเรื่องทั่วไป เบาๆ ง่ายต่อการเข้าใจ และสร้างบรรยากาศให้คุ้นเคยกันระหว่างนักวิจัยกับผู้เข้าร่วมสนทนาแล้วจึงวกเข้าสู่คำถามหลัก หรือคำถามหลักของประเด็นที่ทำการศึกษาแล้วจึงจบลงด้วยคำถามเบาๆอีกครั้งหนึ่ง เพื่อผ่อนคลายบรรยากาศในวงสนทนาและสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในช่วงท้ายอาจ

เดิมคำถามเสริมเข้าไปแต่ต้องเป็รคำถามสั้น ๆ อาจเป็นคำถามที่ไม่ได้เตรียมมาก่อน แต่เป็นคำถามที่ปรากฏขึ้นมาระหว่างการสนทนา

6. ทดสอบแนวคำถามที่สร้างขึ้น

7. ทำความเข้าใจกับผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) และผู้จดบันทึก (Notetaker)

7.1 ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ต้องสร้างบรรยากาศในการสนทนาและควบคุมสถานการณ์ทุกขั้นตอนได้เป็นอย่างดีให้เกิดความเป็นกันเองมากที่สุด ผู้ดำเนินการสนทนาจะต้องไม่แสดงความคิดเห็นของตนเอง ควรจะปล่อยให้ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ อิสระเสรีและเป็นธรรมชาติมากที่สุด ผู้ดำเนินการสนทนาที่ดีจะต้องสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี

7.2 ผู้จดบันทึก (Notetaker) จะต้องอยู่ร่วมตลอดเวลาและควรทำหน้าที่ในการจดบันทึกเพียงอย่างเดียวไม่ควรร่วมสนทนาด้วย เพราะจะทำให้การจดบันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วน และจะต้องเป็นผู้ถอดเทปด้วยตนเองเพื่อความเข้าใจในสิ่งที่ได้บันทึกและเนื้อหาสาระในเทปที่ตรงกัน

7.3 ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) มีหน้าที่คอยควบคุมเครื่องบันทึกเสียงและเปลี่ยนเทปขณะที่กำลังดำเนินการสนทนา และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ดำเนินการสนทนาและผู้จดบันทึก เพื่อให้แต่ละคนทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

8. คัดเลือกผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา

9. การจัดการเพื่อเตรียมการทำสนทนากลุ่ม เป็นการเตรียมสถานที่ กำหนดวัน เวลา และจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆที่จำเป็น เช่น เครื่องบันทึกเทป ม้วนเทป ถ่านสมุด ดินสอ เครื่องดื่ม อาหารว่าง เป็นต้น

10. จัดกลุ่มสนทนา

11. ประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

11.1 ถอดเทปออกมาเป็นบทสนทนา ควรถอดเทปออกมาอย่างละเอียด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและต้องไม่ใส่ความคิดของตนเองที่ถือเป็นข้อสรุปลงไปด้วย

11.2 วิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความหมายในรูปของการวิเคราะห์เนื้อหา ถ้าจะให้ดีควรทำการวิเคราะห์ร่วมกันหลายคนเพื่อเป็นการอภิปรายร่วมกัน ถ้ามีความเห็นไม่ตรงกันควรกลับไปฟังรายละเอียดจากเทปใหม่ แล้วกลับมาอภิปรายด้วยกันอีก

12. การเขียนรายงานการวิจัยควรเริ่มต้นโดยการเขียนเค้าโครงเรื่องก่อน แล้วเขียนผลการศึกษาแยกตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและหัวข้อของแนวคำถามโดยพรรณนาในเชิงอธิบาย

บทสรุป

จากข้อดีและข้อจำกัดของการจัดสนทนากลุ่มนั้นจะพบว่าในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นจะต้องใช้อย่างระมัดระวังโดยต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การเลือกผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มนั้นควรเป็นผู้ที่พูดและฟังภาษาท้องถิ่นได้ และต้องมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม
2. ควรให้ผู้เข้าร่วมอยู่ร่วมกลุ่มโดยตลอดตั้งแต่ต้นจนจบ
3. เนื่องจากการจัดการสนทนากลุ่มนี้ไม่สามารถใช้กับการศึกษาวิจัยได้ทุกเรื่อง หากผู้ที่จะนำมาใช้ได้พิจารณาให้รอบคอบ โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดก่อนที่จะเลือกวิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการนี้ก็จะเป็นทำให้งานวิจัยที่ออกมามีคุณภาพและน่าเชื่อถือ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1. งานวิจัยในประเทศ

กาญจนา บุญเคน (2554: 74-75) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. ปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแต่ละด้านมีดังนี้ ความสะดวกในการเดินทางเยี่ยมบ้านนักเรียนของครูที่ปรึกษา ความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนเพื่อการแบ่งกลุ่มนักเรียนเวลาที่ใช้ในการให้คำปรึกษาของครูที่ปรึกษา และความพอเพียงของเวลาเพื่อการแก้ปัญหานักเรียนที่ได้รับการส่งต่อ

กรณิการ์ นีละนนท์ (2555: 71) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่นักเรียนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือ ควรให้โรงเรียนได้ดำเนินการเป็นกระบวนการ ขั้นตอนไม่ควรมีความซับซ้อนโดยจัดควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถานศึกษา

ชัชฎา ศรีวิราช (2553: 84-88) ได้ศึกษาค้นคว้า เรื่อง สภาพการดำเนินการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับมาก ด้านที่ค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมากและด้านเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน อยู่ในระดับมาก

2. ด้านปัญหาของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ ครูมีกิจกรรมอื่นมาก จึงทำงานไม่ต่อเนื่อง ด้านการคัดกรองนักเรียน คือ ครูแนะนำไม่รู้จักภูมิหลังนักเรียนเท่ากับครูประจำชั้น ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน คือ นักเรียนมัธยมศึกษา เป็นวัยรุ่มมักแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา คือ นักเรียนแต่ละช่วงชั้นมีปัญหาตามวัย ด้านการส่งต่อนักเรียน คือ นักเรียนมีปัญหาซับซ้อนเกินความสามารถที่จะช่วยเหลือได้

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ ครูประจำชั้นควรออกพบปะผู้ปกครองนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน คือ ควรมีผลสรุปการคัดกรองที่เป็นระบบและมีครูดูแลอย่างต่อเนื่อง ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน คือ ควรพัฒนาดำเนินการเชิงระบบ PDCA ด้านการส่งต่อนักเรียน คือ ควรหาเทคนิควิธีการในการช่วยเหลือและส่งต่ออย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

จรัญ จิตรตระกูลชัย (2551: 85-95) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองบัว โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงรายด้านจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อ และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2. สภาพที่คาดหวังการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองบัว โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงรายด้านตามลำดับ ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อ

3. ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองบัว มีความต้องการแต่งตั้งครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา ให้ตรงกับห้องเรียนที่ทำการสอนเพื่อสะดวกในการติดตามดูแลช่วยเหลือและให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีเวลาที่มากเพียงพอ รวมทั้งสถานที่ในการประชุมพบปะดูแลช่วยเหลือนักเรียน ชี้แจงการดำเนินงานให้ครู ผู้ปกครองได้ทราบและเห็นความสำคัญของงาน

จุฑาภรณ์ นาคประวัติ (2553 : 63-64) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ไปเยี่ยมบ้านนักเรียนที่ปรึกษาทุกคนเพื่อดูสภาพบ้านและสภาพแวดล้อมรอบ ๆ บ้าน เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและสอบถามเรื่องต่าง ๆ จากผู้ปกครอง ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการรู้จักนักเรียนมากขึ้น ด้านการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียนควรจัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน และกำหนดวัน เวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ชัดเจนและเพียงพอ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ประสานความร่วมมือกันกับทุกฝ่ายทั้งผู้ปกครอง ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน ทุกฝ่ายในโรงเรียนต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการแก้ปัญหานักเรียนร่วมมือกับครูที่ปรึกษา และมีการติดตามประเมินผลการส่งต่อนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้านการคัดกรองนักเรียน ปรับปรุงเกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนให้ชัดเจน ง่าย และสะดวกในการกรอกข้อมูล และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียน

ณปภัช รุ่งโรจน์ (2553: 109) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการส่งต่อ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ดวงใจ หอมหวล (2555: 64-65) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตอำเภอลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยได้แนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญเสนอว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้สามารถนำไปใช้กับผู้ปฏิบัติงานได้กับทุกโรงเรียนทุกขนาด มีการประชุมที่ปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการดำเนินการ เกี่ยวกับด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างทั่วถึง และเป็นไปในแนวเดียวกันจัดหาเวลาที่เหมาะสมเกี่ยวกับการไปเยี่ยมบ้าน นำกระบวนการ PDCA มาใช้ในการแก้ไขปัญหาในการจัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการจัดทำคลินิกการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในการจัดการช่วยเหลือนักเรียนในด้านการแก้ไขปัญหาให้นักเรียน

ธีรภัท ส่าเปา (2553: 9-39) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม

1. ด้านการคัดกรองนักเรียน ประกอบด้วย ควรมีการระดมความคิดจากครูในการกำหนดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน โรงเรียนเชิญวิทยากรมาอบรมให้ความรู้ให้แก่ครูที่ปรึกษา

และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการคัดกรองนักเรียน ให้มีความเข้าใจตรงกันในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน คณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรสร้างเครื่องมือที่หลากหลายในการคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษานำข้อมูลที่รวบรวมจากนักเรียนมาใช้วิเคราะห์ เพื่อการแบ่งกลุ่ม ให้มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ครูที่ปรึกษาควรพิจารณาข้อมูลหลาย ๆ ด้านของนักเรียน เพื่อประกอบการคัดกรอง และผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษา และคณะกรรมการดำเนินงาน ควรมีการชี้แจงหลักเกณฑ์และความสำคัญของการคัดกรองนักเรียน

2. ด้านการส่งเสริมนักเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญและการสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนานักเรียน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน ครูที่ปรึกษาต้องมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ครูควรจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน โรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนทั้งกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยงเท่าเทียมกัน และโรงเรียนควรรายงานผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้ ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนพัฒนาครูให้มีความรู้ และทักษะในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน โรงเรียนควรมีมาตรการให้ครูที่ปรึกษาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยเน้นที่การปฏิบัติจริง โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะปัญหาของนักเรียน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนให้มีความหลากหลาย โรงเรียนควรสร้างความตระหนักให้กับครูที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เพื่อความร่วมมือที่ดียิ่งขึ้น, ครูที่ปรึกษาควรสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ในการทำงานร่วมกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหา และโรงเรียนควรประเมินผลและทำรายงานการจัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

4. ด้านการส่งต่อนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย ครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลที่ชัดเจนและครบถ้วนของนักเรียนกลุ่มที่ต้องส่งต่อ โรงเรียนควรชี้แจงผู้ปกครองให้เข้าใจและให้ความร่วมมือในการส่งต่อนักเรียนไปพบผู้เชี่ยวชาญ ครูที่ปรึกษาต้องจูงใจให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการถูกส่งต่อเพื่อรับการช่วยเหลือ ครูที่ปรึกษาควรติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกส่งต่ออย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนต้องประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหานักเรียน คณะครูควรตระหนักถึงขอบเขตความสามารถของตน ในการช่วยแก้ไขปัญหานักเรียน และคณะครูควรปกปิดข้อมูลของนักเรียนที่ถูกส่งต่อไว้เป็นความลับ

บุปผา เหลืองทอง (2554: 79-82) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อ

ประภาส นาคประวดี (2553: 54) ที่ได้ศึกษาเรื่องการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 ในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งต่อ นักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการส่งต่อ อยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะควรมีคณะกรรมการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคนอย่างสม่ำเสมอ ให้ความร่วมมือกันทุกฝ่ายและควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

มธุรดา ดวงจันทร์ (2553, 1-13) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดไทยवास สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน แนวทางคือควรมีการรายงานผล ใช้เทคโนโลยีและมีส่วนร่วมทุกฝ่าย

4.2. งานวิจัยต่างประเทศ

เคลลี (Kelly, 2003 : Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผลการจัดโปรแกรมให้คำปรึกษาแบบเน้นความเข้าใจสำหรับโรงเรียน Jamaican School ผลการวิจัยพบว่า เด็กในช่วงวัยเรียนของจาไมกาไม่ต้องเผชิญหน้ากับสภาพความจริงซึ่งมีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการ อาชีพ และการพัฒนาด้านบุคลิกภาพ/สังคม ปัญหาสำคัญที่ถูกระบุโดยกลุ่มผู้บริหาร ครูและผู้อุปถัมภ์ว่า น่าจะมีผลกระทบในด้านลบมากที่สุดต่อการประสบความสำเร็จของนักเรียนคือการตายของบุคคลที่ใกล้ชิด โรคเอดส์ ความคิดวิตกกังวล ปัญหาจากทางบ้าน ความกลัวการล้มเหลวที่โรงเรียน และความกลัวการถูกชิงทรัพย์หรือคุกคามทางเพศ นอกจากนี้ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามชุด Wilcoxon Signed Rank Test ยังพบว่า มีความ

แตกต่างกันมีนัยสำคัญระหว่างสภาพการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียน Jamaican School แบบที่เป็นจริงในปัจจุบันกับแบบที่ความคาดหวัง ดังนั้น กลุ่มผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองจึงต้องการให้เน้นองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ในการจัดโปรแกรมการแนะแนวและให้คำปรึกษาแบบเน้นความเข้าใจ (Comprehensive Guidance Counseling Program :CGCP) ในโรงเรียน Jamaican School ด้วย

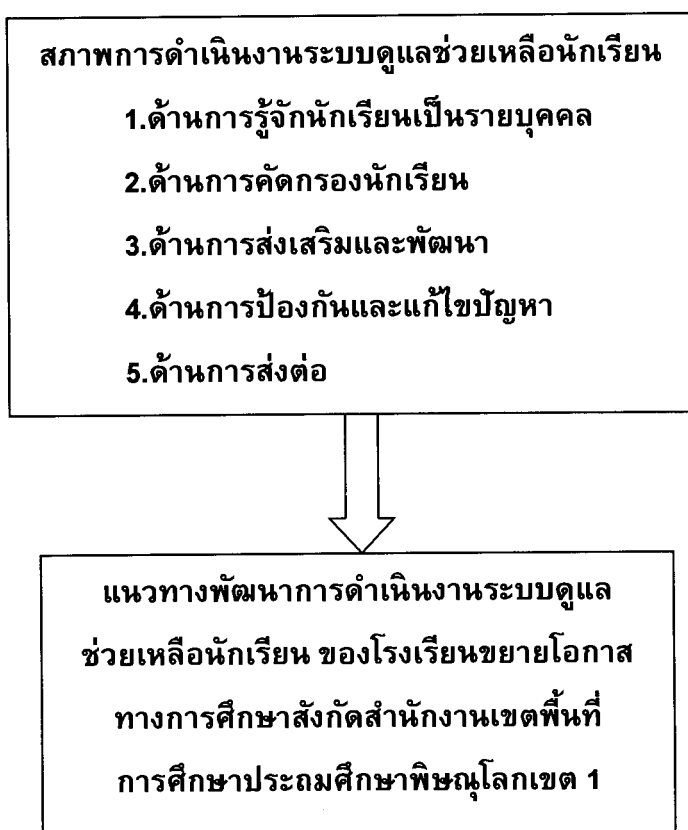
กลาสเซียร์ (Glazier, 2004 : Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจทัศนคติของนักวิชาการการศึกษาสามัญในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและประสิทธิภาพด้านการยอมรับตนเองของนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในคณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างของครูนักวิชาการการศึกษาสามัญ ซึ่งมีทัศนคติในด้านบวกต่อกระบวนการบริหารงานของคณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีแนวโน้มสูงในการมองว่าตนเองมีศักยภาพในการทำงาน และมีความพร้อมที่จะจัดการกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงมากกว่า นอกจากนี้ ครูนักวิชาการการศึกษาสามัญในโรงเรียนประถมศึกษา Patrick Henry Elementary School ส่วนใหญ่ มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงของพวกเขา และมีความเต็มใจที่จะทำการปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดการเรียนการสอนเพื่อที่จะช่วยให้นักเรียนเหล่านั้นดีขึ้น สุดท้ายมีข้อเสนอแนะให้ดำเนินการจัดการประเมินผลตามระดับชั้นเรียนเพื่อนำไปทำการวางแผนงานด้านการพัฒนาบุคลากร ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการบริหารงานของคณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา Patrick Henry Elementary School

เลดเก็ท (Leggett, 2004 : Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจผลกระทบของการจัดโปรแกรมให้คำปรึกษาในชั้นเรียน โดยเน้นทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลจากการวิจัยพบว่า โปรแกรมให้คำปรึกษาโดยเน้นทักษะการแก้ปัญหา(SFC) เป็นรูปแบบหนึ่งของการดูแลช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในชั้นเรียน ซึ่งมีผลกระทบในด้านบวกต่อการจัดการศึกษา และยังให้ผลการวิจัยที่สนับสนุนข้อมูลที่พบว่า การจัดโปรแกรมให้การดูแลช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนอย่างเหมาะสมตามระดับอายุ จะมีผลในการช่วยให้กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนรู้มีความสะดวกมากขึ้น ทำให้เกิดชั้นเรียนที่สามารถใช้ทักษะการแก้ปัญหาในด้านบวกได้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สรุปได้ว่าการดำเนินการวิจัยหลากหลายรูปแบบ ทำให้เกิดการแนวทางการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาสภาพและปัญหา ระดับสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ระดับจังหวัดเป็นภาพรวมในการดำเนินงานที่มีความแตกต่างกันในแต่ละบริบท ผลการวิจัยโดยมากมีข้อเสนอแนะและแนวทางคือ ให้ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมมือในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน ดำเนินการตามแผน มีการตรวจสอบข้อบกพร่องและนำกลับมาแก้ไขอยู่ตลอดเวลา ควรใช้วิธีที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้

นักเรียนเกิดความสนใจและมีความเหมาะสมกับนักเรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่าง การป้องกัน
แก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียนควรดำเนินการด้วยความรอบคอบ ควรมีการชี้แจงข้อมูล
เหตุผลให้ผู้ปกครองได้รับทราบทุกขั้นตอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเป็นการดำเนินงานอย่างมี
ส่วนร่วม สามารถแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 4 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษารอบแนวปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้กำหนดแนวทางการดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และขั้นตอนที่ 2 เป็นการศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

1. ประชากรที่ศึกษา

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ บุคลากรหลักที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 40 โรงเรียน (ตั้งอยู่ใน อ.เมือง 21 โรงเรียน และ อ.บางระกำ 19 โรงเรียน) รวมประชากรทั้งสิ้น จำนวน 160 คน ดังนี้

1.1.1	ครูหัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	จำนวน 40 คน
1.1.2	ตัวแทนครูที่ปรึกษา	จำนวน 80 คน
1.1.3	ครูหัวหน้างานแนะแนว	จำนวน 40 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

2.1.1 ตอนที่1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง/หน้าที่

2.1.2 ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด ซึ่งมีประเด็น 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. ด้านการส่งต่อ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

2. กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ให้สอดคล้องกับสภาพของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามในการศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาโดยการสนทนากลุ่ม

3. นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับความครอบคลุมในเนื้อหา หรือตัวแปรที่ศึกษา ของประเด็นคำถาม

4. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ของ

ข้อคำถามในแต่ละข้อได้ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Item Objective Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

- 4.1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
 - 4.2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขแก้ว คำสอน ประธานสาขาวิชาวัตผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
 - 4.3. ดร.ประสพ ทองอินทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดกรับพวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
 - 4.4. นายศักดิ์ดา สินมา ผู้อำนวยการโรงเรียนบางกระทุ่มวิทยศึกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39
 - 4.5. นายวิม เกาเทียน ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
5. ตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องขอข้อคำถาม (IOC : Item Objective Congruence) ได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.8 – 1.0
6. นำแบบสอบถามทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มบุคคลที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับประชากรที่ศึกษา คือหัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (วิสนุ พงศรี, 2552 :143) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98
7. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบคุณภาพแล้วมาจัดพิมพ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอหนังสือจากสำนักงานประสานการจัดการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ โดยมี การนัดหมายผู้ตอบแบบสอบถามล่วงหน้า

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และการเปรียบเทียบสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม 2 กลุ่ม รายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน พร้อมนำเสนอในรูปแบบของตาราง ค่าเฉลี่ยที่วิเคราะห์ได้นำมาแปลความหมาย โดยใช้เกณฑ์ความหมายของ บุญชม ศรีสะอาด (2553: 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1. ค่าความถี่ และค่าร้อยละ (Percentile)

5.2. ค่าเฉลี่ย (\bar{X})

5.3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม(Focus Group) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใช้ผู้เชี่ยวชาญจากบุคลากรในโรงเรียนแกนนำ (ประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป, วุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท, ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนหรือ ครูหัวหน้างานดูแลช่วยเหลือนักเรียน) จำนวน 2 โรงเรียน ๆ 4 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน ดังนี้

1.1 ครูหัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 4 คน ได้แก่

นางสุนทรีย์ ทองอินทร์	ครู ค.ศ 3 ร.ร.บ้านร้องยังข้าว
นางชลธิชา อินทร์แย้ม	ครู ค.ศ 2 ร.ร.วัดบ้านใหม่
นางผ่องพรรณ สีนวล	ครู ค.ศ 3 ร.ร.วัดสว่างอารมณ์
นางพิริยาพร พลับผล	ครู ค.ศ 2 ร.ร.วัดกรับพวง

1.2 ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 4 คน ได้แก่

ดร.วีรบุล เสมาทอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแก่งจูงนาง
นายบุญธรรม วงศ์ชินรัตน์	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านใหม่
นายวันชัย พฤกษ์วัน	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านม่วงหอม
ดร.ประสพ ทองอินทร์	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดกรับพวง

1.3 ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน ได้แก่

นายวิม เกาเทียน	ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สพป.พล.1
นายพรประเสริฐ ประจันตะเสน	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ สพป.พล.1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาเป็นประเด็นในการสนทนา

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามโดยนำประเด็นข้อที่พบว่าสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับต่ำที่สุด 3 ลำดับสุดท้าย มาทำแบบบันทึกสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
2. นำแบบบันทึกสนทนากลุ่มเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับความครอบคลุมในเนื้อหา หรือตัวแปรที่ศึกษา ของประเด็นคำถาม
3. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
4. นำแบบบันทึกสนทนากลุ่ม ที่ตรวจสอบความถูกต้องแล้วมาเก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอหนังสือจากสำนักงานประสานการจัดการับจัดการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงหน่วยงานที่ผู้เชี่ยวชาญสังกัดอยู่เพื่อนัดหมายขอความร่วมมือในการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

3.2 จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษพิษณุโลก เขต 1 โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 10 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดมาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่มคือ หัวข้อที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์การดำเนินงานระบบการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3 ลำดับสุดท้าย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนา การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวมทุกด้าน

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับสภาพ การดำเนินงาน
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.05	0.47	มาก
2. การคัดกรอง	3.79	0.59	มาก
3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.85	0.71	มาก
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน	3.83	0.61	มาก
5. การส่งต่อนักเรียน	3.68	0.66	มาก
รวมเฉลี่ย	3.84	0.52	มาก

จากตาราง 1 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 3 ลำดับแรกคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.05$) อันดับสองคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน ($\bar{X} = 3.85$) อันดับสามคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ($\bar{X} = 3.83$)

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับสภาพ การดำเนินงาน
1. โรงเรียนมีนโยบายการวางแผนและอำนวยความสะดวกให้ครูที่ปรึกษาในการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนและมีการประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง	4.36	0.57	มาก
2. ครูที่ปรึกษามีการศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างละเอียดถี่ถ้วน	4.12	0.58	มาก
3. ครูที่ปรึกษามีข้อมูลนักเรียนรายบุคคลที่เป็นปัจจุบันและถูกต้อง	4.15	0.65	มาก
4. ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลนักเรียนที่เป็นจริงและเชื่อถือได้กับครูเป็นอย่างดี	4.08	0.51	มาก
5. ครูที่ปรึกษามีการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนแต่ละคนจากหลายแหล่ง เช่น จากผู้ปกครอง เพื่อนนักเรียน โรงเรียนเก่าที่จบการศึกษา เป็นต้น	3.97	0.69	มาก
6. ครูที่ปรึกษามีการวิเคราะห์และตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับข้อมูลของนักเรียนที่ได้รับ	4.03	0.70	มาก
7. ครูมีการนำผลการประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) มาใช้	3.80	0.71	มาก

ตาราง 2 (ต่อ)

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับสภาพการ ดำเนินงาน
8. ครูมีการใช้ระเบียบวาระสนทนาเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับตัวนักเรียน	3.95	0.74	มาก
9. ครูที่ปรึกษามีการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการ เยี่ยมบ้านมาใช้	4.01	0.69	มาก
รวมเฉลี่ย	4.05	0.47	มาก

จากตาราง 2 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับสภาพต่ำที่สุด 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ ครูที่ปรึกษา มีการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนแต่ละคนจากหลายแหล่ง เช่น จากผู้ปกครอง เพื่อนนักเรียน โรงเรียนเก่าที่จบการศึกษา ($\bar{X} = 3.97$) ครูมีการใช้ระเบียบวาระสนทนาเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน ($\bar{X} = 3.95$) และลำดับสุดท้าย ได้แก่ ครูมีการนำผลการประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ)มาใช้ ($\bar{X} = 3.80$)

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการคัดกรองนักเรียน

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับสภาพ การดำเนินงาน
1. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมใน การจัดทำเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียน	3.79	0.70	มาก
2. ครูมีการแบ่งกลุ่มนักเรียนในการวิเคราะห์พฤติกรรม นักเรียนอย่างครอบคลุม	3.70	0.63	มาก
3. ครูมีการชี้แจงผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมิน พฤติกรรมนักเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจตรงกัน	3.70	0.67	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับสภาพการ ดำเนินงาน
4. ครูมีผลการคัดกรองนักเรียนที่มีความน่าเชื่อถือ	3.92	0.74	มาก
5. ครูมีผลการพิจารณาการแบ่งกลุ่มนักเรียนจากข้อมูล นักเรียนหลายๆด้านอย่างครอบคลุม	3.73	0.70	มาก
6. ครูมีการนำข้อมูลจากการเยี่ยมบ้านมาประกอบกับ การคัดกรองนักเรียนเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหานักเรียน กลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มมีปัญหา	3.88	0.78	มาก
รวมเฉลี่ย	3.79	0.59	มาก

จากตาราง 3 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับสภาพต่ำที่สุด 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ ครูมีผลการพิจารณาการแบ่งกลุ่มนักเรียนจากข้อมูลนักเรียนหลายๆด้านอย่างครอบคลุม ($\bar{X} = 3.73$) และลำดับสุดท้าย ได้แก่ครูมีการแบ่งกลุ่มนักเรียนในการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนอย่างครอบคลุม ($\bar{X} = 3.70$) และครูมีการชี้แจงผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจตรงกัน ($\bar{X} = 3.70$)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับสภาพการ ดำเนินงาน
1. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อส่งเสริม นักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม	3.97	0.86	มาก
2. ครูมีการจัดสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูมให้มี บรรยากาศที่ส่งเสริมต่อการพัฒนานักเรียน เช่น บรรยากาศเสมือนบ้านมีสิ่งแวดล้อมที่ดี	3.72	0.80	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับสภาพการ ดำเนินงาน
3. ครูจัดกิจกรรมให้มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ทั้งครู กับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน	3.80	0.77	มาก
4. มีการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองทุกชั้นเรียน ซึ่ง เป็นการพบปะระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	4.00	0.89	มาก
5. มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต หรือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ การ ช่วยเหลือหรือร่วมกิจกรรมกับชุมชน	3.93	0.82	มาก
6. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนประพฤติดีของ โรงเรียน เช่น มอบเกียรติบัตร มอบรางวัล เพื่อเป็น ต้นแบบในการประพฤติตนเป็นคนดี	3.91	0.85	มาก
7. มีการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนใช้เวลาว่าง ให้เป็นประโยชน์	3.75	0.82	มาก
8. ครูที่ปรึกษามีการจัดเตรียมข้อมูลนักเรียนเป็น รายบุคคลอย่างชัดเจนในการประชุมผู้ปกครองเพื่อใช้ในการ การสื่อสารหรือชี้แจงถึงข้อบกพร่องของนักเรียน ทำให้ เกิดความร่วมมือในการแก้ปัญหา	3.73	0.91	มาก
9. ครูที่ปรึกษามีการบันทึกข้อมูลการประชุมผู้ปกครอง เพื่อใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และใช้ในการ จัดการประชุมให้สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้ปกครองในครั้งต่อไป	3.80	0.80	มาก
รวมเฉลี่ย	3.85	0.71	มาก

จากตาราง 4 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับสภาพต่ำที่สุด 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 3.75$) ครูที่ปรึกษามีการจัดเตรียมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างชัดเจนในการประชุมผู้ปกครองเพื่อใช้ในการสื่อสาร

หรือชี้แจงถึงข้อบกพร่องของนักเรียน ทำให้เกิดความร่วมมือในการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.73$) และลำดับสุดท้าย ได้แก่ ครูมีการจัดสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูมให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมต่อการพัฒนานักเรียน เช่น บรรยากาศเสมือนบ้านมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ($\bar{X} = 3.72$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับสภาพ การดำเนินงาน
1. ครูมีมุมมองและใช้วิธีการที่หลากหลาย โดย การศึกษาข้อมูลรายบุคคลของนักเรียน และจัดกิจกรรม ตามความต้องการหรือความแตกต่างของนักเรียน	3.81	0.74	มาก
2. โรงเรียนมีนโยบายหรือโครงสร้างในการป้องกัน ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน	3.91	0.82	มาก
3. ครูประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	3.92	0.83	มาก
4. มีโครงการ หรือการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังค่านิยม ความดีงามในทุกด้าน	3.99	0.94	มาก
5. ครูร่วมมือกับผู้ปกครองทำความรู้ ความเข้าใจใน ลักษณะธรรมชาติของตัวนักเรียนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น	3.77	0.79	มาก
6. มีการวิเคราะห์สถานการณ์การเกิดและเตรียมการ แก้ไข ปัญหาอยู่ตลอดเวลา	3.80	0.71	มาก
7. ให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกแบบ ประชาธิปไตย เพื่อให้เด็กนักเรียนมีการปรับตัวเข้ากับสังคม และมีสัมพันธที่ดีกับครอบครัว	3.57	0.65	มาก
8. มีการจัดกิจกรรม ส่งเสริมหรืออำนวยความสะดวก เพื่อให้เด็กนักเรียนใช้เวลาว่างให้มีประโยชน์ เช่น กิจกรรม การออกกำลังกาย การอ่านหนังสือ การเล่นดนตรี เป็น ต้น	3.83	0.66	มาก
9. ให้ความรู้กับนักเรียนในการเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะ เป็นกัลยาณมิตร	3.90	0.63	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับสภาพ การดำเนินงาน
10. มีระบบการให้คำปรึกษา หรือการแนะแนวจากบุคคลที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน เช่น ครู กลุ่มเพื่อน กลุ่มรุ่นพี่รุ่นน้อง หน่วยงานภายนอก	3.77	0.75	มาก
11. ครูมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล แลกเปลี่ยนวิธีการ หรือมีการประชุมเพื่อวางแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างสม่ำเสมอ	3.86	0.77	มาก
รวมเฉลี่ย	3.83	0.61	มาก

จากตาราง 5 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับสภาพต่ำที่สุด 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ ครูร่วมมือกับผู้ปกครองทำความเข้าใจในลักษณะธรรมชาติของตัวนักเรียนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น ($\bar{X} = 3.77$) และมีระบบการให้คำปรึกษา หรือการแนะแนวจากบุคคลที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน เช่น ครู กลุ่มเพื่อน กลุ่มรุ่นพี่รุ่นน้อง หน่วยงานภายนอก ($\bar{X} = 3.77$) และลำดับสุดท้าย ได้แก่ ให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกแบบประชาธิปไตย เพื่อให้เด็กนักเรียนมีการปรับตัวเข้ากับสังคมและมีสัมพันธที่ดีกับครอบครัว ($\bar{X} = 3.57$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการส่งต่อ

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับสภาพ การดำเนินงาน
1. โรงเรียนมีแนวทางและระบบการส่งต่อนักเรียนอย่าง ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ	3.74	0.82	มาก
2. มีแนวทางการจัดกิจกรรมให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่ เหมาะสมลดลง	3.90	0.75	มาก
3. มีแนวทางการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความสามารถ เพิ่มขึ้น	3.93	0.75	มาก
4. นักเรียน ผู้ปกครอง ให้ความร่วมมือในการสนับสนุน นักเรียนให้ได้รับการพัฒนา	3.92	0.74	มาก
5. มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการส่งต่อ นักเรียนที่มีปัญหา	3.78	0.88	มาก
6. มีการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้กับครูที่ปรึกษา ครู แนะแนว ครูประจำวิชา ครูฝ่ายปกครอง หรือบุคคลและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.56	0.87	มาก
7. ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง มีการส่งต่อนักเรียนไป ยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน	3.45	0.92	ปานกลาง
8. โรงเรียนมีการประสานงานกับหน่วยงานเพื่อแต่งตั้ง จิตแพทย์ หรือนักจิตวิทยาประจำโรงเรียน	3.18	1.02	ปานกลาง
9. มีแนวทางในการเฝ้าระวังนักเรียนที่ได้รับการ ปรับเปลี่ยนจากเด็กกลุ่มเสี่ยงให้กลับมาเป็น นักเรียน กลุ่มปกติ	3.67	0.87	มาก
รวมเฉลี่ย	3.68	0.66	มาก

จากตาราง 6 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานระบบการ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับสภาพต่ำที่สุด 3
ลำดับสุดท้าย ได้แก่ มีการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้กับครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูประจำวิชา

ครูฝ่ายปกครอง หรือบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.56$) ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง มีการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ($\bar{X} = 3.45$) และลำดับสุดท้ายได้แก่ โรงเรียนมีการประสานงานกับหน่วยงานเพื่อแต่งตั้งจิตแพทย์ หรือนักจิตวิทยาประจำโรงเรียน ($\bar{X} = 3.18$)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จากการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ โดยนำข้อคำถามจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3 ลำดับของแต่ละด้านมาเป็นประเด็นในการหาแนวทาง ได้ข้อสรุปแบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.1 . ครูที่ปรึกษามีการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนแต่ละคนจากหลายแหล่ง เช่น จากผู้ปกครอง เพื่อนนักเรียนโรงเรียนเก่าที่จบการศึกษา

แนวทางคือ ผู้บริหารและครูร่วมกันวางแผนให้มีการไปเยี่ยมบ้านนักเรียนที่ปรึกษาทุกคนเพื่อดูสภาพบ้านและสภาพแวดล้อมรอบ ๆ บ้าน ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ครูประจำชั้นและผู้ปกครองมีการประสานงานกันมีการประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบก่อนมีการเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อความสะดวกในการเดินทางเยี่ยมบ้านนักเรียน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้สามารถนำไปใช้กับผู้ปฏิบัติงานได้กับโรงเรียนทุกขนาดมีการประชุมปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการดำเนินการ เกี่ยวกับด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างทั่วถึง และเป็นไปในแนวเดียวกันจัดหาเวลาที่เหมาะสมเกี่ยวกับการเยี่ยมบ้าน นำกระบวนการ PDCA มาใช้ในการแก้ไขปัญหาในการจัดทำคลินิกให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในการจัดการช่วยเหลือนักเรียน

1.2. ครูมีการใช้ระเบียบวิธีสนทนาระยะสั้นเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน

แนวทางคือ ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนและให้ความสำคัญในการดำเนินงานจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ขอความร่วมมือของนักเรียนในการให้ข้อมูลกับครูที่ปรึกษา

ครูที่ปรึกษาส่งเสริมให้นักเรียนสำรวจตนเองและรู้จักตนเองดีขึ้น และให้โรงเรียนจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและระดมความคิดเห็นข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนควรมีการพัฒนาเครื่องมือให้มีคุณภาพเพราะเครื่องมือทุกอย่างต้องนำไปใช้เก็บข้อมูลพร้อมทั้งมีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ

1.3. ครูมีการนำผลการประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) มาใช้

แนวทางคือ โรงเรียนเชิญวิทยากรมาอบรมให้ความรู้ให้แก่ครูที่ปรึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน คณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรสร้างเครื่องมือที่หลากหลายในการคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษานำข้อมูลที่รวบรวมจากนักเรียนมาใช้วิเคราะห์ เพื่อการแบ่งกลุ่ม ให้ความความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ครูที่ปรึกษาควรพิจารณาข้อมูลหลาย ๆ ด้านของนักเรียน เพื่อประกอบการคัดกรอง และผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษา และคณะกรรมการการดำเนินงาน ควรมีการชี้แจงหลักเกณฑ์และความสำคัญของการคัดกรองนักเรียนการเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคนเพื่อดูสภาพบ้านและสภาพแวดล้อมรอบๆบ้าน

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน

2.1. ครูมีผลการพิจารณาการแบ่งกลุ่มนักเรียนหลายๆ ด้านอย่างครอบคลุม

แนวทางคือ โรงเรียนควรกำหนดเกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนให้มีมาตรฐาน และในการสรุปผลการจำแนกนักเรียน ควรพิจารณาจากข้อมูลนักเรียนหลายๆด้านโดยอาศัยความละเอียดถี่ถ้วนและใช้เกณฑ์การคัดกรองที่ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจตรงกันมีการประสานกับผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดกรองนักเรียน เพราะว่าผู้ปกครองจะเป็นผู้ให้ข้อมูลนักเรียนในการประกอบการพิจารณาคัดกรองที่ดีที่สุด

2.2. ครูมีการแบ่งกลุ่มนักเรียนในการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนอย่างครอบคลุม

แนวทางคือ ผู้บริหารและครูควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนจะต้องมีขั้นตอนในการตรวจสอบความถูกต้องของการวิเคราะห์ผลพฤติกรรมนักเรียนในการแบ่งกลุ่มนักเรียน ควรให้โรงเรียนมีการจัดเก็บข้อมูลพฤติกรรมนักเรียนเพียงพอที่จะใช้ในการคัดกรองนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยที่โรงเรียนชี้แจงเสนอแนะและร่วมกันวางแผนกับผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาโดยจัดเก็บข้อมูล

นักเรียนไว้เป็นความลับและควรอธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจว่าบุตรหลานของตนไม่ได้ผิดปกติจากเพื่อน แต่เป็นการคัดกรองเด็กเพื่อให้ความช่วยเหลือต่อไป

2.3. ครูมีการชี้แจงผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจตรงกัน

แนวทางผู้บริหารและครูควรร่วมกันหาหนโยบายของโรงเรียนจัดให้มีการดำเนินงานที่เกี่ยวกับข้อมูลที่จำเป็นของนักเรียนทั้งในด้านการเรียน ด้านสุขภาพส่วนตัว และประวัติพฤติกรรม ของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจและรู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์คัดกรองนักเรียนและสามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม รวมถึงครูควรเก็บข้อมูลนักเรียนจากหลายแหล่ง สามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์คัดกรองนักเรียนและสามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม รวมถึงควรสร้างความตระหนักให้กับนักเรียนเห็นคุณค่าของความสำคัญในการตอบแบบประเมิน โดยการชี้แจงในวัตถุประสงค์ การซักถามข้อสงสัย รวมทั้งบอกถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการประเมินหรือแบบคัดกรองนักเรียน ปรับปรุงเกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนให้ชัดเจน ง่าย และสะดวกในการกรอกข้อมูล และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียน

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา

3.1. มีการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

แนวทางคือ โรงเรียนควรจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนผู้บริหาร ครูประจำชั้น ครูพิเศษควรมีการประชุมร่วมกัน เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน การจัดกิจกรรม การประสานงานร่วมมือให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลทั้งในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ให้สามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนทำให้นักเรียนมีคุณภาพและความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น โดยที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดรูปแบบของกิจกรรมตามความสนใจ โรงเรียนควรเน้นการบูรณาการระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนปกติเข้ากับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรจะมีการสอดแทรกการช่วยเหลือและการพัฒนาผู้เรียนควบคู่ไปด้วย รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนานักเรียนทุกคนตามสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริง

3.2. ครูที่ปรึกษามีการจัดเตรียมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างชัดเจนในการประชุมผู้ปกครองเพื่อใช้ในการสื่อสารหรือชี้แจงถึงข้อบกพร่องของนักเรียน ทำให้เกิดความร่วมมือในการแก้ปัญหา

แนวทางคือ การส่งเสริมนักเรียนควรส่งเสริมกิจกรรมสร้างสัมพันธภาพและเสริมศักยภาพนักเรียน เช่น กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมเสริมความถนัดและความสนใจและเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต”ซึ่งสอดคล้องกับผู้บริหารสถานศึกษาท่านหนึ่งว่า “การส่งเสริมนักเรียนควรจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างศักยภาพในตัวนักเรียนในสิ่งที่นักเรียนถนัด และมีการจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบว่าลูกหลานของเขามีความสามารถและถนัดในด้านใด เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียน และเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักเรียนอีกด้วย

3.3. ครูมีการจัดสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูมให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมต่อการพัฒนานักเรียน เช่น บรรยากาศเสมือนบ้านมีสิ่งแวดล้อมที่ดี

แนวทางคือ ครูที่ปรึกษาควรสร้างบรรยากาศให้เกิดความไว้วางใจที่จะเปิดเผยและบอกกล่าวทุกเรื่องกับที่ปรึกษาจัดการดูแลนักเรียนเป็นกลุ่มเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สำรวจและประเมินตนเอง

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

4.1. ครูร่วมมือกับผู้ปกครองทำความเข้าใจในลักษณะธรรมชาติของตัวนักเรียนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น

แนวทางคือ ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรู้ว่าตนถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติ โดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้แม้ว่านักเรียนจะรู้ตัวดีว่า ขณะนี้ตนเองมีพฤติกรรมอย่างไร หรือประสบปัญหาใดก็ตาม และเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนนักเรียนอีกด้วย ครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ นอกจากนี้ครูที่ปรึกษาจะต้องประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อการช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งต้องระมัดระวังในการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึก ว่า บุตรหลานของตนถูกจัด อยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติ แตกต่างจากเพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ ซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลังได้การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้น ให้อยู่ในดุลพินิจของครูที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย

ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการประชุมเพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกันเป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียนรวมทั้ง

4.2. มีระบบการให้คำปรึกษาหรือการแนะแนวจากบุคคลที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน เช่น ครู กลุ่มเพื่อน กลุ่มรุ่นพี่รุ่นน้อง หน่วยงานภายนอก

แนวทางคือ การดำเนินงานในด้านนี้ควรมีการประสานความร่วมมือกันกับทุกฝ่ายทั้งผู้ปกครอง ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆของนักเรียน ครูประจำชั้น จะต้องอุทิศตนในการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง ควรให้โรงเรียนมีการดำเนินการพัฒนาครูให้มีความรู้ทักษะในการให้คำปรึกษาตามหลักจิตวิทยา และให้โรงเรียนมีการจัดวางระบบในการช่วยแก้ปัญหาของนักเรียนได้อย่างทั่วถึงโดยมีการประสานงานอย่างเป็นระบบกับฝ่ายวิชาการในการแก้ปัญหาของ

4.3. ให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกแบบประชาธิปไตย เพื่อให้ นักเรียนมีการปรับตัวเข้ากับสังคมและมีสัมพันธที่ดีกับครอบครัว

แนวทางคือ ผู้บริหารและครูควรจัดประชุมผู้ปกครองก่อนเปิดทำการเรียนการสอนเพื่อให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกแบบประชาธิปไตย เพราะช่วยให้วัยรุ่นแสดงลักษณะความเป็นตัวของตัวเองมีการปรับตัวทางสังคมที่ดี เด็กและเยาวชนที่มีสัมพันธภาพและปรองดองกับพ่อแม่ของเขาจะมีปัญหานอกบ้านน้อยกว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของพ่อแม่มีส่วนสร้างบุคลิกภาพและค่านิยม รวมถึงแบบแผนพฤติกรรมในเรื่องเพศให้แก่เด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี เยาวชนอยู่ในวัยที่ต้องมีตัวแบบที่ดีเพื่อเขาจะได้เลียนแบบพฤติกรรม เช่น ในเรื่องการวางตัวต่อเพศตรงข้าม ความมั่นคงทางอารมณ์ ความซื่อสัตย์ต่อกันการให้เกียรติซึ่งกันและกันในการใช้ชีวิตคู่ของพ่อแม่

5. ด้านการส่งต่อ

5.1. มีการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้กับครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูประจำวิชา ครูฝ่ายปกครอง หรือบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวทางคือ โรงเรียนควรมีการเผยแพร่การประชาสัมพันธ์ครูประจำชั้นควรส่งข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้องของข้อมูลนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ และวิธีการช่วยเหลือก่อนการส่งต่อนักเรียนที่ต้องการส่งต่อและควรมีการประสานงานกันระหว่างครูประจำชั้นกับผู้รับการส่งต่ออย่างสม่ำเสมอ เพื่อก่อให้เกิดผลดีต่อการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมนักเรียน ควรให้

โรงเรียนดำเนินการจัดประชุมกับนักเรียนและผู้ปกครองให้เข้าใจเหตุผลของการส่งต่อนักเรียน โดยมีการกำหนดวันเวลาสถานที่ในการส่งต่อนักเรียนกับหน่วยงานที่รับช่วงต่อ โดยที่โรงเรียนมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องขณะที่นักเรียนอยู่ในการดูแลช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญ ควรยึดหลักการส่งต่อว่าเป็นกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสมที่สุด พัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพโดยการช่วยเหลือรายการจากผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยจะต้องคำนึงถึงแหล่งส่งต่อภายนอกที่เหมาะสม

5.2. ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง มีการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

แนวทางคือ โรงเรียนมีการประสานบุคลากรและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทุกฝ่ายให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในการส่งต่อนักเรียนและควรติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องด้วย ควรจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่จะดำเนินการส่งต่อทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่จะรับการส่งต่อเพื่อสะดวกต่อผู้ติดต่อประสานงานทุกฝ่าย ทุกฝ่ายในโรงเรียนต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนร่วมกับครูที่ปรึกษา และมีการติดตามประเมินผลการส่งต่อนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

5.3. โรงเรียนมีการประสานงานกับหน่วยงานเพื่อแต่งตั้งจิตแพทย์ หรือนักจิตวิทยาประจำโรงเรียน

แนวทางคือ โรงเรียนมีการประสานงานกับหน่วยงานเพื่อแต่งตั้งจิตแพทย์ หรือนักจิตวิทยาประจำโรงเรียนเป็นการช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการเองได้ ต้องมีกระบวนการในการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อช่วยในการบำบัดรักษาต่อไป ความสำเร็จในการช่วยเหลือนักเรียนเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของนักเรียน ครูทุกฝ่าย และการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากผู้ปกครอง อีกทั้งจากจิตแพทย์ หรือนักจิตวิทยาประจำโรงเรียน เพื่อร่วมกันดูแลช่วยเหลือนักเรียน ก็จะทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 วิธีดำเนินงานวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประชากรที่ศึกษา คือ ครูหัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียน ครูหัวหน้างานแนะแนว รวม 160 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ และแบบตรวจสอบรายการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 เป็นการศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม(Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยแต่ละด้านเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีผลดังนี้

1.1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับสภาพต่ำที่สุด ได้แก่ ครูมีการนำผลการประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) มาใช้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.2. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับสภาพต่ำที่สุด ได้แก่ ครูมีการจัดสถานที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูมให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมต่อการพัฒนานักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.3. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับสภาพต่ำ ได้แก่ มีการให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกแบบประชาธิปไตย เพื่อให้ นักเรียนมีการปรับตัวเข้ากับสังคมและมีสัมพันธที่ดีกับครอบครัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.4. ด้านการคัดกรอง พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับสภาพต่ำที่สุด ได้แก่ ครูมีการแบ่งกลุ่มนักเรียนในการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนอย่างครอบคลุม และครูมีการชี้แจงผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจตรงกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.5. ด้านการส่งต่อนักเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับสภาพต่ำที่สุด ได้แก่ โรงเรียน มีการประสานงานกับหน่วยงานเพื่อแต่งตั้งนักจิตวิทยาประจำโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จากการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญได้ข้อสรุปคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรเก็บข้อมูลนักเรียนจากหลายแหล่ง ใช้ระเบียบสะสมและมีการนำผลการประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) มาใช้ในระบบอย่างจริงจัง ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรแบ่งกลุ่มนักเรียนจากข้อมูลหลายด้านและครอบคลุม ควรสร้างความเข้าใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนอย่างถูกต้องสามารถชี้แจงได้ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ควรจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนอย่างรอบด้าน สื่อสารหรือชี้แจงถึงข้อบกพร่องของนักเรียนในการประชุมผู้ปกครองเพื่อให้เกิดการแก้ไขและการพัฒนา มีรูปแบบกิจกรรมโฮมรูมที่สร้างสรรค์แปลกใหม่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน จัดการอบรมให้ความรู้กับผู้ปกครองในเรื่องลักษณะธรรมชาติของตัวนักเรียน การอยู่ร่วมกับคนในสังคม จัดกิจกรรมชุมนุม ให้คำปรึกษาจากครู เพื่อน รุ่นพี่รุ่นน้องกับนักเรียนที่มีปัญหา ด้านการส่งต่อนักเรียน ควรดำเนินการส่งต่อตามระบบมีการสร้างความเข้าใจระหว่างครูผู้ดำเนินงาน และควรติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาพิเศษโลก เขต 1 ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับสุดท้าย ของแต่ละด้านมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิเศษโลก เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะบุคลากรในสถานศึกษามีสภาพการดำเนินงานในระดับมากทั้ง 5 ด้าน จึงกล่าวได้ว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะมีประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้ (กรมสุขภาพจิต, 2546: 3) ปัจจัยที่ 1 ผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งผู้ช่วยบริหารโรงเรียนทุกฝ่าย ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ ปัจจัยที่ 2 ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน ปัจจัยที่ 3 คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดและมีการประชุมในแต่ละคณะ อย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด ปัจจัยที่ 4 ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงาน โดยได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่างๆ จากโรงเรียน ปัจจัยที่ 5 การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้นและแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ฌปภัช รุ่งโรจน์ (2553: 109) ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ กาญจนา บุญเคน (2554: 74-75) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมภาพอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ส่วนผลการวิจัยรายด้านและรายข้อ อภิปรายดังนี้

1.1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูและบุคลากรให้ความสำคัญกับการรู้จักนักเรียนเพราะจะทำให้ทราบพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตของแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน เมื่อมาอยู่ร่วมกันจึงมีพฤติกรรมหลากหลาย เมื่อรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วจะเป็นเรื่องง่ายต่อการทำความเข้าใจ ทำให้การดำเนินงานกิจกรรมการเรียนการสอนหรืองานอื่นเป็นไปตามระบบ สามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์คัดกรอง ส่งเสริม ป้องกันแก้ไขได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรย์

จิตระกูลชัย (2551: 85-95) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองบัว ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุปผา เหลืองทอง (2554: 79-82) ที่ได้ศึกษาเรื่องสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

แต่เมื่อพิจารณาผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นรายข้อพบว่า ครูนำผลการประเมินพฤติกรรมนักเรียนมาใช้ (SDQ) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัย (Glazier, 2004: Abstract) ที่ได้ศึกษาเรื่องการสำรวจทัศนคติของนักวิชาการการศึกษาสามัญในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและประสิทธิภาพด้านการยอมรับตนเองของนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในคณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะควรให้มีการจัดการประเมินผลตามระดับชั้นเรียนและนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาหรือเผยแพร่ให้กับบุคลากรครูได้รู้ข้อมูลนักเรียนมากขึ้น

1.2. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูมีการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองทุกชั้นเรียน ซึ่งเป็นการพบปะระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนเพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนประพฤติดีของโรงเรียน เช่น มอบเกียรติบัตร มอบรางวัล เพื่อเป็นต้นแบบในการประพฤติตนเป็นคนดี โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ครูจัดกิจกรรมให้มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ทั้งครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน เช่น การรู้จักตนเอง การรู้จักผู้อื่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ การช่วยเหลือหรือร่วมกิจกรรมกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรณิการ์ นีละนนท์(2555: 71) ที่ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า ด้านการส่งเสริมนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูมีมุมมองและใช้วิธีการที่หลากหลาย โดยการศึกษาข้อมูลรายบุคคลของนักเรียน และจัดกิจกรรมตามความต้องการหรือความแตกต่างของนักเรียน

โรงเรียนมีนโยบายหรือโครงสร้างในการป้องกันปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีโครงการ หรือการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังค่านิยม ความดีงามในทุกด้าน มีการวิเคราะห์สถานการณ์การเกิดและเตรียมการแก้ไข ปัญหาอยู่ตลอดเวลา มีการจัดกิจกรรม ส่งเสริมหรืออำนวยความสะดวกเพื่อให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้มีประโยชน์ เช่น กิจกรรมการออกกำลังกาย การอ่านหนังสือ การเล่นดนตรี และครูมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล แลกเปลี่ยนวิธีการ หรือมีการประชุมเพื่อหา แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มธุรดา ดวงจันทร์ (2553: 12-13) ที่ได้ศึกษาเรื่องสภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดไทยवास สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

แต่เมื่อพิจารณาผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นรายข้อพบว่า มีระบบการให้คำปรึกษา การให้คำแนะนำ และการให้ความรู้กับผู้ปกครองในเรื่องการเลี้ยงดูลูกให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย (Kelly, 2003 : Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผลการจัดโปรแกรมให้คำปรึกษาแบบเน้นความเข้าใจสำหรับโรงเรียน Jamaican School ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองจึงต้องการให้เน้นองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ในการจัดโปรแกรมการแนะแนวและให้คำปรึกษาแบบเน้นความเข้าใจ (Comprehensive Guidance Counseling Program :CGCP) ในโรงเรียน

1.4. ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการคัดกรองนักเรียน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการจัดทำเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียน ครูมีผลการคัดกรองนักเรียนที่มีความน่าเชื่อถือ ครูมีการนำข้อมูลจากการเยี่ยมบ้านมาประกอบกับการคัดกรองนักเรียนเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มมีปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชฎา ศรีวิราช (2553: 84-88) ที่ได้ศึกษาเรื่องสภาพการดำเนินงานการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 39 จังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงาน ปัญหา และข้อเสนอแนะการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรอง

นักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.5. ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือการประสานงานกับหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเรื่องอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาส นาคประวัตติ (2553: 54) ที่ได้ศึกษาเรื่องการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 ในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการส่งต่อ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น

2. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ได้นำสภาพการดำเนินงานข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3 ลำดับสุดท้ายของแต่ละด้าน มาทำการสนทนากลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญได้ข้อสรุปร่วมกันดังนี้

2.1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรเก็บข้อมูลนักเรียนจากหลายแหล่ง ใช้ระเบียบวิธีและมีการนำผลการประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) มาใช้ในระบบอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรย์ จิตรตระกูลชัย (2551: 94) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่คาดหวังการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู ต่อ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก แนวทางการดำเนินงาน คือ โรงเรียนมีการจัดทำเครื่องมือในการออกแบบสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการออกเยี่ยมบ้านเพื่อทราบสภาพทางบ้านของนักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหา และมีการนำผลการประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) มาใช้ในระบบอย่างจริงจังอย่างสม่ำเสมอ

2.2. ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรแบ่งกลุ่มนักเรียนจากข้อมูลหลายด้าน และครอบคลุม ควรสร้างความเข้าใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนอย่างถูกต้องสามารถชี้แจงได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชฎา ศรีวิราช (2553: 84-85) ที่ได้ศึกษาเรื่องสภาพการดำเนินงานการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 จังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงาน ปัญหา และข้อเสนอแนะการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยข้อเสนอแนะด้านการคัดกรองนักเรียน คือ ควรมีผลการสรุปการคัดกรองที่เป็นระบบมีการกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถอธิบายและชี้แจงในการแบ่งกลุ่มนักเรียนได้อย่างชัดเจน

2.3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ควรจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนอย่างรอบด้าน สื่อสารหรือชี้แจงถึงข้อบกพร่องของนักเรียนในการประชุมผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดการแก้ไขและการพัฒนา มีรูปแบบกิจกรรมโฮมรูมที่สร้างสรรค์แปลกใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรภัท สำเภา (2553: 9-39) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยยังได้หาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สรุปได้ว่า ด้านการส่งเสริมนักเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญและการสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนานักเรียน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน

2.4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน จัดการอบรมให้ความรู้กับผู้ปกครองในเรื่องลักษณะธรรมชาติของตัวนักเรียน การอยู่ร่วมกับคนในสังคม จัดกิจกรรมชุมนุมการให้คำปรึกษาจากครู เพื่อน รุ่นพี่รุ่นน้องกับนักเรียนที่มีปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ หอมหวล (2555: 64-65) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยได้แนวทางพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญเสนอว่า ควรมีการจัดทำคลินิกการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเลคเก็ต (Leggett, 2004, Abstract) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจผลกระทบของการจัดโปรแกรมให้คำปรึกษาในชั้นเรียน โดยเน้นทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ผลกระทบของการจัดโปรแกรมให้คำปรึกษาในชั้นเรียน โดยเน้นทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า โปรแกรมให้คำปรึกษาโดยเน้นทักษะการแก้ปัญหา(SFC) เป็นรูปแบบหนึ่งของการดูแลช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในชั้นเรียน ซึ่งมีผลกระทบในด้านบวกต่อการจัดการศึกษา และยังให้ผลการวิจัยที่สนับสนุนข้อมูลที่พบว่า การจัดโปรแกรมให้การดูแลช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนอย่างเหมาะสมตามระดับอายุ จะมีผลในการช่วยให้กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการ

บริหารจัดการและกระบวนการเรียนรู้มีความสะดวกมากขึ้น ทำให้เกิดชั้นเรียนที่สามารถใช้ทักษะการแก้ปัญหาในด้านบวกได้

2.5. ด้านการส่งต่อนักเรียน ควรดำเนินการส่งต่อตามระบบมีการสร้างความเข้าใจระหว่างครูผู้ดำเนินงาน และควรติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาภรณ์ นาคประวัติ (2553: 63-64) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน คือทุกฝ่ายในโรงเรียนต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการแก้ปัญหานักเรียนร่วมมือกับครูที่ปรึกษา และมีการติดตามประเมินผลการส่งต่อนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ควรมีการกำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการประสานงานกับหน่วยงานเพื่อแต่งตั้งนักจิตวิทยาประจำโรงเรียน ประชุมวางแผนการดำเนินงานและแต่งตั้งมอบหมายหน้าที่ให้ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญในการดำเนินงาน

1.2. ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้อบรมพัฒนาความรู้ในการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา

1.3. ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและครูผู้สอน ควรมีวิธีที่มีความหลากหลายในการเก็บข้อมูลนักเรียน มีการเก็บข้อมูลอย่างถูกต้อง นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์อย่างสูงสุดไม่ใช่เป็นการกระทำเพราะเป็นหน้าที่ มีการคัดกรองแบ่งกลุ่มนักเรียนอย่างครอบคลุม ควรสร้างความเข้าใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนและสามารถชี้แจงการดำเนินงานต่าง ๆ ได้ มีการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนอย่างหลากหลายตรงกับปัญหา มีรูปแบบกิจกรรมที่สร้างสรรค์แปลกใหม่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2.2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการดำเนินงานระบบการ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานคณะกรรมการ. (2546 ก). การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- _____. (2546 ข). คู่มือครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม เส้นทางสู่ครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- _____. (2547 ก). การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.พ.ส.)
- _____. (2547 ข). แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.พ.ส.)
- _____. (2547 ค). มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน(ฉบับร่าง). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- _____. (2548). แนวทางการเก็บข้อมูล การประเมินผลการจัดการศึกษา. เข้าถึงได้จาก: <http://evaluation.obec.go.th/manifo48/method.doc>. (วันที่สืบค้นข้อมูล: 28 พฤศจิกายน 2556).
- การศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการ. (2544). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- กาญจนา บุญเคน. (2554). สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กรณิการ์ นีละนนท์. (2555). การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- เขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2, สำนักงาน. (2548). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. สืบค้นเมื่อ
เข้าถึงได้จาก: <http://www.skz2.go.th/~s-pol/dolaa.htm>. (วันที่สืบค้นข้อมูล: 25
พฤศจิกายน 2555).
- จรัญ จิตรตระกูล. (2555). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัย
ราชภัฏภาคเหนือ. 2(3): 85 - 96.
- จุฬารัตน์ นาคประวดี. (2553). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาจันทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัชฎา ศรีวิราช. (2553). สภาพการดำเนินงานการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 จังหวัด
พิษณุโลก. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณปภัช รุ่งโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาการบริหาร
การศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดวงใจ หอมหวล. (2555). ปัญหาและแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน
ประถมศึกษา เขตอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีรภัท ลำเภา. (2553). สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่
เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม วิจัยระดับ
ปริญญาโทสาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม. วารสารอีสานศึกษา,
ความหลากหลายทางวัฒนธรรม. 7(17) : 9 - 56

- ชงชาติ วงษ์สุวรรณ. (2555). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารการบริหารและพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 4(4). 1-15.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 8 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: สุวีริสาส์น.
- บุปผา เหลืองทอง. (2554). สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ประภาส นาถประวัตติ. (2553). การศึกษาการดำเนินการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 ในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล. (2546). พฤติกรรมกับปัญหาเอดส์ ในการสัมมนาระบาดวิทยาแห่งชาติครั้งที่ 16. เข้าถึงได้จาก: http://epid.moph.go.th/weekly/WESR47/Group_18_10.html. (วันที่สืบค้นข้อมูล: 27 พฤศจิกายน 2555).
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2552). วิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- มันทนา เฟิงนูและ รังสรรค์ เฟิงนู. (2546). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. ศึกษาในเทศก์งานแนะแนว. มปท:หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5.
- มธุรดา ดวงจันทร์. (2553). สภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดไทยवास สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. เข้าถึงได้จาก: <http://grad.bsru.ac.th/TCI53-ED1.html>. Ed 5341.pdf. (วันที่สืบค้นข้อมูล: 19 ธันวาคม 2556).
- มะค่าวิทยา, โรงเรียน. (2548). คู่มือปฏิบัติงานโครงการพัฒนาเชิงระบบเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้และคุณภาพโรงเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. นครราชสีมา: โรงเรียนข.
- วนิดา ชนินทยุทวงศ์. (2544). คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ร.ส.พ.

- วิจัยเอแบคโพลล์, สำนัก. มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. (2549). รายงานการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาเด็กหนีเรียน. เข้าถึงได้จาก: www.abacpoll.com. (วันที่สืบค้นข้อมูล: 8 กุมภาพันธ์ 2556).
- วิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงาน. (2552). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการแนวคิดและทิศทางการดำเนินงาน. เข้าถึงได้จาก: http://www.guidance.go.th/elibrary/ebooks/pdf/develop_helping_team.pdf. (วันที่สืบค้นข้อมูล: 26 เมษายน 2556).
- วิสรณ พลเสน. (2547). คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. (สาขาการบริหารการศึกษา)บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วีระ โอบอ้อม. (2549). การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. (สาขาการบริหารการศึกษา)บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริพรรณ สอาดสิทธิศักดิ์. (2551). การพัฒนาแนวทางการตรวจร้านจำหน่ายวัตถุอันตรายทางการเกษตรของสารวัตรเกษตร สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (สาขาวิชายุทธศาสตร์และการพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2544). มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2547 ก). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2547 ข). คู่มือวิทยากรเครือข่ายระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สาธารณสุข, กระทรวง. (2547). คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- สุขภาพจิต, กรม. (2546). คู่มือการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 (มัธยมศึกษาปีที่ 1-6). กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

สุขภาพจิตที่ 9, ศูนย์. (2546). **สรุปผลการสัมมนาเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานยาเสพติดในเขต 9.** เข้าถึงได้จาก: <http://www.nakhonratchasima.go.th/policy/indexpolicy.htm>. (วันที่สืบค้นข้อมูล: 30 พฤศจิกายน 2556).

สามัญศึกษา, กรม. (2544). **ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

หนังสือที่ ศธ.04101/ว2934 ลว. 10 มิ.ย. 2554 **เรื่องโครงการพัฒนาความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1.

หนังสือที่ ศธ.04101/ว3766 ลว. 20 ก.ค. 2554 **เรื่องการขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปีการศึกษา 2553-2554.** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1.

อำนาจเจริญ, โรงเรียน. (2548). **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** เข้าถึงได้จาก: <http://www.anc.ac.th/chilcare.html>. (วันที่สืบค้นข้อมูล: 28 พฤศจิกายน 2556).

Glazier, S.Y. (2004). **General educators' perceptions of at-risk students and self perceived efficacy in relationship to participation in a student assistance team model.** Available: <http://www.od.arc.nrru.ac.th/dao/detail.nsp> (Access date: 5 February 2006)

Kelly, G.A. (2003). **A Comprehensive guidance counseling program for Jamaican schools: A needs assessment.** Available: <http://www.od.arc.nrru.ac.th/dao/detail.nsp> (Access date: 14 February 2006)

Leggett, M.E.S. (2004). **The effects of a solution-focused classroom guidance intervention with elementary students**
Available:<http://www.od.arc.nrru.ac.th/dao/detail.nsp> (Access date: 5 February 2006)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือและเก็บข้อมูลในการวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๓๘๘.๓(๘)/๒๕๕๖

สำนักงานคณะกรรมการจัดบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ย่านเกษมเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๕ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขยะความขนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

ด้วย นางสาวอรรณพร สีนสา นักศึกษาวิชาบังคับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ ๓๓ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒ และ ๓ โดยมี อาจารย์ ดร.สมหมาย อัครนอกกลอย เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว นักศึกษาจะต้องเข้าเก็บข้อมูลจากสถานที่จริงเพื่อนำมาประกอบหาวิจัย โดยใช้แบบสอบถาม

ในกรณีนี้ สำนักงานคณะกรรมการจัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จึงใคร่ขอความขนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้นักศึกษาผู้นี้ได้เข้าเก็บข้อมูลในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความกรุณา และขอแสดงความขอบคุณ ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.นงกর্ণ นงกর্ণ)

รองผู้อำนวยการสำนักงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา

ศึกษาราชการแทน

ผู้อำนวยการสำนักงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

สำนักงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

โทร/โทรสาร ๐-๕๖๒๕-๑๓๑๑

ที่ ศธ ๐๕๓๘.๑(๘)/ว ๓๔๘

สำนักงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญผู้ทรงคุณวุฒิร่วมสนทนากลุ่ม

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ประเด็นข้อมูลผลการเคราะห์ จำนวน ๓ ชุด
๒. คำโคโรวิทยานิพนธ์ - จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวธัญพร สีนมา นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ ๑๓ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๑ โดยมี คร.สมหมาย อ้าคองกลอย เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาวินิจฉัย

ในการนี้ สำนักงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถด้านการวิจัยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเข้าร่วมสนทนากลุ่มในครั้งนี้ เพื่อนักศึกษาจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขและดำเนินการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สมหมาย อ้าคองกลอย)

ผู้อำนวยการสำนักงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

สำนักงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
โทร/โทรสาร ๐-๕๕๒๔-๑๙๓๑

แบบบันทึกผู้เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ชังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

วันที่ 24 พฤษภาคม 2557

ณ ห้องประชุมสำนักงาน สกสศ. จังหวัดศรีสะเกษ

ลำดับ	รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม	ลงลายมือชื่อ	ตำแหน่ง
1	จ.ร.วิบูลย์ เลิศมาลี		ผอ. ร.ร. บ้านแก้ววิทยาคม อ.ศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ
2	อ.ดร.อนุชิต วรรณวิทย์		ผอ. ร.ร. บ้านแก้ววิทยาคม สอนป. พล. 1
3	อ.ดร.วิมลรัตน์ นอนอินทร์		ครู-อ. ร.ร. บ้านแก้ววิทยาคม
4	นายสุชาติ อินทร์		ส.อ. 2 ร.ร. บ้านแก้ว
5	นางสาวอรุณรัตน์ คุ้มทรัพย์		ส.อ. 3 ร.ร. บ้านแก้ววิทยาคม
6	นายสุชาติพร อภิรักษ์		ครู สด. 2. ร.ร. บ้านแก้ววิทยาคม
7	นายอเนก นพคุณ		ผอ. ร.ร. บ้านแก้ววิทยาคม
8	นางสาวประวิทย์ ทองอินทร์		ผอ. ร.ร. บ้านแก้ววิทยาคม
9	นางศุภมาส นพคุณ		ครู สด. 2. ร.ร. บ้านแก้ววิทยาคม
10	พ.ร.ศ. นพคุณ นพคุณ		ผู้ช่วย
11	นางนงนิตย์ นพคุณ		ผู้ช่วย
12	นางนงนิตย์ นพคุณ		ผอ. ร.ร. บ้านแก้ววิทยาคม สอนป. พล. 1
13	นายอนุชิต วรรณวิทย์		ผอ. ร.ร. บ้านแก้ววิทยาคม

ภาคผนวก ข

คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ความสอดคล้องของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ

ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 – 1.00

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC
	1	2	3	4	5		
1	1	1	1	1	1	5	1.00
2	1	1	0	1	1	4	0.80
3	1	1	1	1	1	5	1.00
4	1	1	1	1	1	5	1.00
5	1	1	1	1	1	5	1.00
6	1	1	1	1	1	5	1.00
7	1	1	1	1	1	5	1.00
8	1	1	1	1	1	5	1.00
9	1	1	1	1	1	5	1.00
10	1	1	1	1	1	5	1.00
11	1	1	1	1	1	5	1.00
12	1	1	1	1	1	5	1.00
13	1	1	0	1	1	4	0.80
14	1	1	1	0	1	4	0.80
15	1	1	1	1	1	5	1.00
16	1	1	1	1	1	5	1.00
17	1	1	1	1	1	5	1.00
18	1	1	1	1	1	5	1.00
19	1	1	1	1	1	5	1.00
20	1	1	1	1	1	5	1.00
21	1	1	1	1	1	5	1.00
22	1	0	1	1	1	4	0.80

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC
	1	2	3	4	5		
23	1	1	1	1	1	5	1.00
24	1	1	1	1	1	5	1.00
25	1	1	1	1	1	5	1.00
26	1	1	1	1	1	5	1.00
27	1	1	1	1	1	5	1.00
28	1	1	1	1	1	5	1.00
29	1	1	1	1	1	5	1.00
30	1	1	1	1	1	5	1.00
31	1	1	1	1	1	5	1.00
32	1	1	1	1	1	5	1.00
33	1	1	0	1	1	4	0.80
34	1	1	1	0	1	4	0.80
35	1	1	1	1	1	5	1.00
36	1	1	1	1	1	5	1.00
37	0	1	1	1	1	4	0.80
38	1	1	1	1	0	4	0.80
39	1	1	1	1	1	5	1.00
40	1	1	1	1	1	5	1.00
41	1	1	1	1	1	5	1.00
42	1	1	1	1	1	5	1.00
43	1	1	1	1	1	5	1.00
44	1	1	1	1	1	5	1.00

ค่าความเชื่อมั่นวิเคราะห์โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบัค

ข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
1	0.98
2	0.98
3	0.98
4	0.97
5	0.98
6	0.97
7	0.97
8	0.97
9	0.97
10	0.97
11	0.97
12	0.97
13	0.98
14	0.98
15	0.97
16	0.98
17	0.97
18	0.97
19	0.97
20	0.97
21	0.97
22	0.97
23	0.97
24	0.97
25	0.97
26	0.97
27	0.97
28	0.97

ข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
29	0.97
30	0.97
31	0.97
32	0.97
33	0.98
34	0.97
35	0.97
36	0.97
37	0.97
38	0.97
39	0.97
40	0.97
41	0.97
42	0.98
43	0.98
44	0.97
รวมทั้ง ฉบับ	0.98

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
เรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสอบถามครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางวิชาการ เท่านั้น ผู้วิจัยจะสงวนคำตอบของท่านไว้เป็นความลับ จึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ตามสภาพความเป็นจริง ของการปฏิบัติงานในสถานศึกษาของท่าน แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณในความร่วมมือตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

นางสาวธันยพร สินมา
 นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเติมคำในช่องว่างหรือ ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ ชาย หญิง
2. ระดับการศึกษาสูงสุด ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี
3. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 3.1. ตำแหน่ง
 - ครูชำนาญการพิเศษ
 - ครูชำนาญการ
 - ครู
 - ครูพนักงนราชการ
 - 3.2. หน้าที่ที่รับผิดชอบ
 - ครูหัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - ครูที่ปรึกษา ครูหัวหน้าระดับชั้น
 - ครูหัวหน้างานแนะแนว

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พิษณุโลก เขต 1

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ต้องการสอบถามความคิดเห็นของท่านว่า มีความคิดเห็น
ต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนท่าน ในเรื่องต่อไปนี้อยู่ใน
ระดับใด โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน ที่ตรง
กับความคิดเห็นของท่าน โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติงานระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติงานระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติงานระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติงานระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติงานระดับน้อยที่สุด

ข้อ	สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนมีการวางแผนและอำนวยความสะดวกให้ครูที่ปรึกษาในการ ออกเยี่ยมบ้าน					
2.	ครูที่ปรึกษามีการศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างละเอียดถี่ ถ้วน					
3.	ครูที่ปรึกษามีข้อมูลนักเรียนรายบุคคลที่เป็นปัจจุบันและถูกต้อง					
4.	ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลนักเรียนที่เป็นจริงและเชื่อถือ ได้กับครูเป็นอย่างดี					
5.	ครูที่ปรึกษามีการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนแต่ละคนจากหลายแหล่ง เช่น จากผู้ปกครอง เพื่อนนักเรียน โรงเรียนเก่าที่จบการศึกษา เป็นต้น					
6.	ครูที่ปรึกษามีการวิเคราะห์และตรวจสอบความถูกต้อง เกินกว่าข้อมูล ของนักเรียนที่ได้รับ					
7.	ครูมีการนำผลการประเมินพฤติกรรมนักเรียน(SDQ)มาใช้					
8.	ครูมีการใช้ระเบียบแบบแผนเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน					
9.	ครูที่ปรึกษามีการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเยี่ยมบ้านมาใช้					

ข้อ	สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
10.	ด้านการคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียน					
11.	มีการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนอย่างครอบคลุมในการแบ่งกลุ่ม นักเรียน					
12.	มีการชี้แจงการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนให้ ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจตรงกัน					
13.	ผลการคัดกรองนักเรียนมีความน่าเชื่อถือ					
14.	มีการพิจารณาการแบ่งกลุ่มนักเรียนจากข้อมูลนักเรียนหลาย ๆ ด้าน อย่างครอบคลุม					
15.	มีการนำข้อมูลจากการเยี่ยมบ้านมาประกอบกับการคัดกรองนักเรียน เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มมีปัญหา					

ข้อ	สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
16.	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม					
17.	มีการจัดสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูมให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการ พัฒนา นักเรียน เช่น บรรยากาศเสมือนบ้าน มีสิ่งแวดล้อมที่ดี					
18.	ครูจัดกิจกรรมให้มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ทั้งครูกับนักเรียน และ นักเรียนกับนักเรียน เช่นการรู้จักตนเอง การรู้จักผู้อื่น					
19.	มีการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ซึ่งเป็นการพบระหว่างครูที่ ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนเพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน					
20.	มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต หรือกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ การช่วยเหลือหรือร่วมกิจกรรมกับ ชุมชน					
21.	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคนดีของโรงเรียน เช่น มอบเกียรติบัตร รางวัล เพื่อเป็นต้นแบบการประพฤติดี					
22.	มีการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม การ อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ส่งเสริมประชาธิปไตย กิจกรรมด้านยาเสพติด หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่ สนับสนุนให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์					
23.	ครูที่ปรึกษามีการจัดเตรียมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างชัดเจนใน การประชุมผู้ปกครองเพื่อใช้ในการสื่อสารหรือชี้แจงถึงข้อบกพร่องของ นักเรียน ทำให้เกิดความร่วมมือในการแก้ปัญหา					
24.	ครูที่ปรึกษามีการบันทึกข้อมูลการประชุมผู้ปกครองเพื่อใช้ในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน และใช้ในการจัดการประชุมให้สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้ปกครองในครั้งต่อไป					

ข้อ	สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
25.	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ครูมีมุมมองและใช้วิธีการที่หลากหลาย โดยการศึกษาข้อมูลรายบุคคล ของนักเรียน และจัดกิจกรรมตามความต้องการหรือความแตกต่างของ นักเรียน					
26.	โรงเรียนมีนโยบายหรือโครงสร้างในการป้องกันปัญหาเกี่ยวกับ พฤติกรรมของนักเรียน					
27.	ครูประสานความร่วมมือจากผู้ปกครองในการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ					
28.	มีโครงการ หรือการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังค่านิยม ความดีงามในทุก ด้าน					
29.	ครูร่วมมือกับผู้ปกครองทำความรู้ ความเข้าใจในลักษณะธรรมชาติของ นักเรียนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น					
30.	มีการวิเคราะห์สถานการณ์การเกิดและเตรียมการแก้ไข ปัญหาอยู่ ตลอดเวลา					
31.	ให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกแบบประชาธิปไตย เพื่อให้นักเรียนมีการปรับตัวเข้ากับสังคมและมีสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว					
32.	มีการจัดกิจกรรม ส่งเสริมหรืออำนวยความสะดวกเพื่อให้นักเรียนใช้ เวลาให้เป็นประโยชน์ เช่น กิจกรรมการออกกำลังกาย การอ่านหนังสือ การเล่นดนตรี เป็นต้น					
33.	ให้ความรู้กับนักเรียนในการเลือกคบกลุ่มเพื่อนที่มีลักษณะเป็น กัลยาณมิตร					
34.	มีระบบการให้คำปรึกษา หรือการแนะแนวจากบุคคลที่มีอิทธิพลต่อ นักเรียน เช่น ครู กลุ่มเพื่อน กลุ่มรุ่นพี่รุ่นน้อง หน่วยงานภายนอก เป็น ต้น					
35.	ครูมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล แลกเปลี่ยนวิธีการ หรือมีการประชุมเพื่อวาง แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างสม่ำเสมอ					

ข้อ	สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ด้านการส่งต่อนักเรียน					
36.	มีการจัดโครงสร้างการดำเนินงานและแนวทางในการดำเนินงานให้มีความต่อเนื่อง					
37.	มีแนวทางการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมลดลง					
38.	มีแนวทางการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความสามารถเพิ่มขึ้น					
39.	นักเรียน ผู้ปกครอง ให้ความร่วมมือในการสนับสนุนนักเรียนให้ได้รับการพัฒนา					
40.	มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาและแก้ไขได้ยากเกินความสามารถและขอบข่ายของหน้าที่					
41.	มีการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้กับครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา ฝ่ายปกครองนักเรียน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ					
42.	ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง หรือบุคคลที่มีหน้าที่มีการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน					
43.	โรงเรียนมีการประสานงานกับหน่วยงานเพื่อแต่งตั้งจิตแพทย์ หรือนักจิตวิทยาประจำโรงเรียน					
44.	มีแนวทางการดูแลนักเรียนที่ได้รับแก้ไขปัญหา จากการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ ให้กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ					

**ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไปต่อสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1**

คำชี้แจง ให้ท่านแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่ท่านสังกัดอยู่ หรือความคิดเห็นต่อการ
ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างอิสระ ว่าเป็นอย่างไร หรือควรเป็นอย่างไร

ด้านที่ 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ด้านที่ 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ด้านที่ 3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ด้านที่ 4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ด้านที่ 5 ด้านการส่งต่อนักเรียน

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ขอขอบพระคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

แบบบันทึกประเด็นในการประชุมสนทนากลุ่ม

เรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

คำชี้แจง

1. ประเด็นในการประชุมสนทนากลุ่ม ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

2. ประเด็นในการประชุมสนทนากลุ่ม ฉบับนี้ มาจากผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม แล้วนำ 3 ลำดับสุดท้ายของแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มาตั้งเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการประชุมสนทนากลุ่ม และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวธันยพร สินมา

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ สกุล

ธัญพร สินมา

วัน เดือน ปีเกิด

17 กันยายน 2527

สถานที่เกิด

อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

4 หมู่ 7 ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

โรงเรียนบ้านร่องยั้งข้าว หมู่ 9 อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2552

ครุศาสตรบัณฑิต (คบ.) (วิทยาศาสตร์ทั่วไป)

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

พ.ศ.2557

ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) (การบริหารการศึกษา)

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม